

keramiske noter 39/2014

20. årgang

Udstillinger hvor og hvornår ved Gunnar Jakobsen

Udstillingsoversigten er udarbejdet på grundlag af afsøgninger på Internettet. Oversigten er at betragte som et udvalg og ikke nødvendigvis komplet for det pågældende udstillingssted. Oversigten publiceres med forbehold for eventuelle aflysninger/ændringer. Inden et eventuelt besøg bør man derfor undersøge, om udstillingen nu er blevet til noget samt udstillingens åbningstider.

Der henvises tillige til tillægget til *keramiske noter 29/2009*, der indeholder en oversigt over museer og gallerier fortrinsvis i Europa. Oversigten er ikke udtømmende, men vil være en god hjælp, hvis man skal rundt i Europa og gerne vil se keramik på sin vej.

En afsøgning af Internettet kan stærkt anbefales, inden man begiver sig af sted. Websites med gode museums- og udstillingsoversigter:

<http://icom.museum/vlmp/world.html> [Museer]
www.konstkalendern.se [Sverige]
www.studiopottery.co.uk [Storbritannien]
<http://kopenhagen.dk/artguide/udstillinger>

Nogle af de bedre tidsskrifter indeholder også gode omfattende udstillingsoversigter som bl.a.:

Ceramic Review - www.ceramicreview.com
Neue Keramik/New Ceramics - www.neue-keramik.de.

Danmark

København

Ann Linnemann studie galleri, Kronprinsessegade 51, 1306 København K. Tlf 33 93 35 03. Website: <http://annlinnemann.blogspot.com/>.

Copenhagen Ceramics, Smallegade 46, baghuset 2. sal tv, 2000 Frederiksberg. Galleriet holder som hovedregel Artist Talk kl. 14.00 lørdagen efter åbningen af en udstilling. Website: www.copenhagenceramics.com.

Officinet, Bredgade 66, 1260 København K. Website: www.danskekunsthaandvaerkere.dk.

Galleri Kant, Atriumgården, St. Kongensgade 3, Baghuset, 1264 København K. Website: www.gallerikant.dk.

→22.03.14 *Gunhild Rudjord og Nils Erik Gjerdevik*. Copenhagen Ceramics.

→29.03.14 *Bevægelse*. Asger Kristensen og Lone Borgen/Stephen Parry. Ann Linnemann studie galleri.

→19.04.14 *Louise Hindsgavl*. Mediocrity is no crime. Galleri Christoffer Egelund, Bredgade 75, 1260 København K. Website: www.christofferegelund.dk.

→26.04.14 *Cumulonimbus*. Bente Skjøttgaard. Copenhagen Ceramics. Cumulonimbus is the king of clouds – the ultimate stage in the development of a cloud of the cumulus type.

Cumulonimbus clouds are formed when smaller cumulus clouds merge into a bigger formation; the thermal winds increase within the cloud and it stacks up and rises vertically. Fascinatingly, cumulonimbus clouds loom up, forecasting bad weather conditions. The clouds of Bente Skjøttgaard have now reached the cumulonimbus stage.

→27.04.14 *Pontus Kjerrman*. Skulpturfortællinger. Galleri Kant. I over tre årtier har den svenske billedhugger Pontus Kjerrman (f. 1954) beriget den danske kunsts scene med sine i ordets bogstaveligste forstand fabelagtige værker. Med udstillingen "Skulpturfortællinger" markerer kunstneren de første 6 årtier af sit liv. Pontus Kjerrmans kunst stiller til stadighed spørgsmål til, hvad kunst i det 20. og 21. århundrede er, og hvad kunst i tre dimensioner kan. Centralt for ham står de menneskelige urinstinkter og følelser.

Er det virkelig muligt at skabe en kunst, der giver sig eventyret i vold i en højteknologisk tid, sådan som Pontus Kjerrman gør? Ja, for hans figurer rummer en uafviselig udtrykskraft og autenticitet. Man fortrylles af deres inderlighed og metafysik. På Frederiksberg, i Køge og i Vejle bliver alle receptive mennesker opmærksomme på eventyret og magien i mødet med hans vandkunster. Hans værker bliver stående og stikker en kile ind i virkelighedens hastigt drejende

hjul hver dag med deres legende og poetiske nærvær – samtidig med at de i høj grad refererer til den græske og ægyptiske kunst fra oldtiden.

→03.05.14 *Bodil Manz*. Tid & Rum. Ann Linnemann studie galleri. Bodil Manz sammensætter sine kendte formtyper, motiver og ideer i en spændingsfyldt assemblage med helt nye værker. Værkerne udtrykker kulturelle referencer, knytter sig til sted og tidsperiode, afspejler en tidløs følelse og klarhed. Hun bruger forskellige materialer og brændinger, - og hvert værk kan ses i lyset af hver sit idégrundlag. Alligevel bindes værkerne sammen af en udefinerbar fornemmelse for tid og rum.

→17.05.14 *Maria Rubinke*. Martin Asbæk Gallery, Vredgade 23, 1260 København K. Website: www.martinasbaek.com.

23.05.14-28.06.14 *Asmund Havsteen-Mikkelsen og Per Ahlmann*. Galleri kant.

→03.08.14 *Justitio og Vidnerne*. En udstilling om Jørgen Haugen Sørensens udsmykning i Københavns Råd- og Domhus. Thorvaldsens Museum. Bertel Thorvaldsens Plads 2, 1213 København K. Website: www.thorvaldsensmuseum.dk.

Thorvaldsens Museum viser skitserne til den store udsmykning i Råd- og Domhuset samt en række værker af Jørgen Haugen Sørensen fra de senere år med den samme voldsomme tematik. Skitserne af ler og på papir samt dagbogsnotater viser billedhuggerens lange række af skulpturelle udkast, før værkerne får deres endelige form samt de tankerækker, der ligger til grund for indhold og udtryk.

Når Thorvaldsens Museum viser denne udstilling, er det dels fordi Jørgen Haugen Sørensen er én af Danmarks betydeligste billedhuggere. Og museet ønsker, som museum for Danmarks gennem tiderne bedst kendte billedhugger Bertel Thorvaldsen, også at sætte spot på betydningsfuld nutidig billedhuggerkunst.

Men derudover fik Thorvaldsen også selv af bygningens arkitekt C. F. Hansen i 1806 til opgave at udføre skulpturer og relieffer til Råd- og Domhuset. Thorvaldsen udførte flere skitser til relieffer, som var tiltænkt Råd- og Domhusets facade, men udsmykningen blev dog aldrig gennemført. Den ambitiøse billedhugger Thorvaldsen var godt på vej til at blive verdensberømt i Rom, og opgaven i København var knap så attraktiv, fordi C. F. Hansen af økonomiske grunde kun ønskede skitser og udkast fra Thorvaldsens hånd. Andre skulle så i København udforme den endelige udsmykning til bygningen efter Thorvaldsens skitser. Den dag i dag er facaden uden udsmykning.

Indvendigt havde Råd- og Domhusets arkitekt også tænkt sig en figurativ udsmykning, der heller ikke blev gennemført. Og først for få år siden tog man idéen op igen om, at der skulle udføres en større udsmykning i et af retslokalerne. Valget af kunstner faldt på billedhuggeren Jørgen Haugen Sørensen, der nu i et par år har arbejdet på opgaven.

Jørgen Haugen Sørensens udsmykning af et retslokale i Råd- og Domhuset er et fint eksempel på, at det offentlige i disse år igen er begyndt at bruge billedkunsten aktivt som et væsentligt element i den fortælling og den stemning, som skal videregives til brugerne af offentlige bygninger. Det har længe været tilfældet i kirkeudsmykningen, men begynder nu også at blive praksis i andre offentlige bygninger. For enevælden skulle billedkunsten udtrykke magt og autoritet og afstand mellem borger og fyrste. I dag kan den udtrykke sig om almenmenneskelige forhold og samtidig tage stilling til den herskende orden – eller uorden.

01.05.14-24.05.14 *Marit Tingleff and Martin Bodilsen Kaldahl*. Copenhagen Ceramics. With 11 years gone since our last shared exhibition at Gallery Nørby, this show will be a meeting of the painterly and the sculptural in a very straightforward way. We both have the sense of belonging to a tradition and yet, perhaps typical of our generation, our entire careers seem to have been about challenging this very tradition rather than denying it.

Marit Tingleff. In recent years I have been working with the landscape as subject matter on my painted ceramic plates. Landscape on plates has a long and varied history – I wish my plates to be part of this tradition. The works for Copenhagen Ceramics in May will be large plates, possibly free-standing, or leaning against the wall.

Martin Bodilsen Kaldahl. Work for this exhibition will continue my experiments with the concept of spatial drawing. Constructing at random, while claiming formal precision and tension. Drawing as 3D-construction through attempted intuitive assembling of endless bits of clay tubes into staccato compilations of sculptural form.

08.05.14-07.06.14 *Lerets planer*. Gerd Hiort Petersen DK & Samuel Chung USA. Ann Linnemann studie galleri. Den rummelige keramiske form tangeres her af geometriske planer og flader. Gerd Hjort Petersen viser værker som gennembrudt af klippeformationer og skitsemodeller til udsmykningsopgaver. Samuel Chung relaterer til den koreanske krukkekultur, men bryder traditionen med både skandinavisk inspiration og symbolske geometriske formelementer som vises i projektet 'Skyer' på vaser.

12.06.14-16.08.14 *Formsprog – Tankespind*. Ann Linnemann studie galleri. Danske og internationale kunstnere, der arbejder med ler, opfordres til at skabe hver et værk i sammenhæng med tekst. Værkerne skal illustrere fortælling, digt, eventyr, ordsprog... Al-Tings historie bliver en mangesidig fortælling i ler. Ting og sætninger sammenkædes for i bogstavelig forstand både at visualisere og beskrive oplevelsen af det skrevne ord i keramiske samtidsværker. Et værk fra hver udstiller på max 25 cm + et skrift.

14.08.14-16.08.14 Kunsthåndværkermarked, Frue Plads, København. Website: www.danskekunsthåndvaerkere.dk.

21.08.14-13.09.14 *Rundt om Jorden*. Vibeke Rytter & Ann Linnemann. Ann Linnemann studie galleri.

Det fælles tema er rejsebeskrivelsen, oplevelsen af andre kulturer og personlige minder fra besøgte steder. Begge er optaget af at se på Verden, rejse og beskrive indtryk fra rejser. Vibeke Rytter arbejder med fotografisk print og keramiske tableauer. Ann Linnemann maler med glasurer og keramiske farver på drejede værker 'Verden i runde former'.

28.08.14-20.09.14 *Gustaf Nordenskiöld*. Copenhagen Ceramics. At the exhibition Gustaf Nordenskiöld will show a collection of ambivalent and newly manufactured archaeological objects of unclear origin. They convey traces from a forgotten civilisation with other ideals. In the works, an exploration of unfamiliar places and cultures are mixed together with his own experiences. There is a physical presence through method, a primitive and refined power transfer to clay, where traces of the process will be important in the finished objects. The works show the influence of gravity and the embodiment of objects and matter. A journey of discovery among tusks, tools, shields, chains, bows and bones. Fetishes in stained porcelain, stoneware and leather, a collection of artefacts as objects of worship and conquest.

18.09.14-25.10.14 *Naturens finesser*. Lis Biggas, Heidi Hentze, Jane Reumert og Jonathan Keep m.fl. Ann Linnemann studie galleri. Naturinspiration er et alle tiders aktuelt tema, der kan rumme uendeligt mange forskellige udtryk og vinkler. Jane Reumert forfiner det sarte botaniske i skrøbelige porcelænsværker, Lis Biggas tager aftryk af naturens fænomener og Heidi Hentze kombinerer papiragtig geometri med organisk vækst og forfald, mens Jonathan Keep afkoder naturen i 3D printet form. De viser en dyb interesse for og fascination af naturens mange finesser.

25.09.14-18.10.14 *Mikael Jackson and Sophus Ejler Jepsen*. Copenhagen Ceramics.

23.10.14-15.11.14 *Organic Movements*. Steen Ipsen. Copenhagen Ceramics.

30.10.14-29.11.14 *Mødet med skønhed*. Marianne Nielsen inviterer. Ann Linnemann studie galleri. Poetisk filosofisk udstilling der beskæftiger sig med keramikens fænomener, - en kulturelt underliggende betydning i keramikken, hvor traditionel formgivning kan ligge til grund for forståelsen af genstandenes identitet og fremhæve de mest almindelige genstandes ikoniske styrke. Fokus på fremstillinger af skønhed, enten konkret – men også indirekte, ved repræsentation af skønheden i form af en indforstået symbolbrug. Gæstestillere inviteres af Marianne Nielsen.

20.11.14-13.12.14 *Marianne Krumbach and Karen Kitani Harsbo*. Copenhagen Ceramics.

Øvrige Danmark

Bornholm

13.09.14-23.11.14 *Ceramic Context 2014*. Se det omfattende program på website: www.europeanceramiccontext.com.

Asnæs

13.09.14-05.10.14 *Dag Aronson og Birgit Krogh*. Maleri og keramik. Huset i Asnæs, Storegade 31, 4550 Asnæs. Website: www.husetiasnaes.dk.

Birkerød

Birkerød Bibliotek, Stationsvej 38, 3460 Birkerød.

01.04.14-30.05.14 *Japanskinspireret keramik*. Anne Nielsen. Birkerød Bibliotek. Anne Nielsen arbejder med indfarvet stentøj, der bliver lagt sammen i lag og dernæst anvendt som "Neriage" en gammel japansk teknik, hvor det er muligt at opnå den samme synlige dekorationsteknik både indvendigt og udvendigt. Hun er uddannet på Danmarks Designskole, og har sit eget værksted i kunstnerbyen i Birkerød.

31.05.14-29.06.14 *Anja Bache og Ane-Katrine von Bülow*. Birkerød Kunstforening, Birkerød Gl. Præstegård, Stationsvej 32, 3460 Birkerød. Website: www.birkerod-kunstforening.dk.

02.06.14-30.07.14 *Bente, Birde og Ida*. Porcelæn og stentøj. Birkerød Bibliotek. Bente Bech, Birde Poulsen og Ida Gantriis er alle billedbogsillustratorer bosiddende i Rudersdal Kommune. Ved siden af illustrationsarbejdet har de tre kvinder gennem en årrække arbejdet med porcelæn og stentøj, som spiller sammen med illustrationerne.

Gudhjem

13.09.14-20.09.14 og 11.10.14-19.10.14 *Bornholmsk keramik*. Gudhjem Museum, Stationsvej 1, 3760 Gudhjem. Website: www.bornholmsmuseer.dk/gudhjem. I tilknytning til European Ceramic Context 2014, hvor ti bornholmske keramikere har udvalgt værker fra de bornholmske museers samlinger til udstilling på Hjorths Fabrik i Rønne, vil de samme ti keramikere vise eksempler på egne arbejder på Gudhjem Museum. Kunstnerne er: Kumiko Asti, Eva Brandt, Lenny Goldenberg, Heidi Henze, Marie Hjorth, Julie Høm, Gerd Hiorth Petersen, Hans Munk Andersen, Pernille Stougaard og Charlotte Thorup.

Hasle

Grønbechs Gård, Grønbechs Gård 2-6, 3790 Hasle. Website: www.groenbechsgaard.dk.

12.04.14-25.06.14 *Kunstakademiets Designskole Bornholm*. Afgangsudstilling. Grønbechs Gård.

13.09.14-23.11.14 *New talent*. European Ceramic Context 2014. Grønbechs Gård. Med dansk deltagelse af Louise Birch og Pernille Pontoppidan Pedersen.

Hjørring

→25.05.14 *Lin Utzon*. Udsmykninger - porcelæn - keramik - malerier. Vendsyssel Kunstmuseum, P. Nørkjær's Plads 15, 9800 Hjørring. Website: www.vkm.dk. Kunstneren og designeren Lin Utzon (f. 1946) udtrykker sig i forskellige medier og materialer såsom maleri, porcelæn og keramik. Lin Utzon er uddannet fra Academy of Fine Arts i Sydney samt fra Kunsthåndværkerskolen i København.

Lin Utzon har bopæl i både Hellebæk på Nordsjælland, Paris, Sydney og på Mallorca i huset Can Feliz, som er tegnet af hendes far, arkitekten Jørn Utzon. Lin Utzon befinder sig sjældent længe samme sted, og det er netop på rejserne rundt i verden, at hun finder inspiration til at eksperimentere med nye teknikker, materialer og motiver. Et gennemgående tema i hendes arbejder er naturen i dens mange facetter.

Med inspiration fra den mallorcinske folkekunst har hun i samarbejde med den lokale pottemager Pere Coll udført mere end 100 hvide lerfigurer med grøn og rød dekoration, kaldet Siurells. De mallorcinske Siurells har også været inspirationskilde for en serie af lerkrukker kaldet 'Dekorede Madammer' grundet deres kvindelige former. Disse er skabt i samarbejde med Kähler Keramik i Næstved.

Derudover har hun designet spisestel, bowler, vaser og krukker for Den Kongelige Porcelænsfabrik, hvoraf en række unikaværker kan opleves på udstillingen.

Holstebro

→25.05.14 *Clay Walk*. Vaser af Anna Sørensen. Holstebro Kunstmuseum, Museumsvej 2, 7500 Holstebro. Website: www.holstebrokunstmuseum.dk. Anna Sørensen er især kendt for sine farvestærke og ornamentale malerier. Men hun arbejder også med keramik. På udstillingen vises 21 vaser og et antal papircollager, der udfordrer og udvikler hendes motiver.

De grundformer, som Anna Sørensen benytter sig af, er enkle, geometriske former. De gentages og varieres med indbyggede overraskelser og modsætninger. Indimellem brydes de af organiske, blomsterlignende former. Eller af strukturer der har en helt anderledes karakter, så der opstår et levende og foranderligt ornament, der er abstrakt, genstandsløst og rensat for betydning og symbolindhold.

Vaserne udgør en særlig udfordring for Anna Sørensen. Hvor ornamentet i maleriets todimensionelle univers stopper ved billedets kant, har vasens flade ingen kant eller afslutning. En sådan flade har derfor ingen begyndelse og ingen afslutning. De enkelte figurer i vasens dekoration skal hele tiden hænge sammen med de forrige og de efterfølgende – hele vejen rundt. Og ligegyldigt hvor man befinder sig, vil vasen altid have en bagside og dermed en helhed, som man ikke kan overskue på én gang.

Også arbejdet med det keramiske materiale og processen stiller andre krav til Anna Sørensen end arbejdet med maleriet. Grundformerne rides ind i krukens overflade. Og de males på overfladen med indfarvet ler – begitning – der for nogle

farvers vedkommende først bliver rigtig synlige, når leret er glaseret og brændt. Desuden har begitningsfarver ikke den intensitet eller fylde som maleriets olie- og akrylfarve har. I enkelte tilfælde skærer Anna Sørensen former ud i tynde plader af ler, som derefter lægges på vasens overflade og danner et relief.

Vaserne tager afsæt i to vaser, som blev produceret hos Kähler i henholdsvis 1890 og 1915. Men Anna Sørensen gentager ikke automatisk forlæggets form. Hun bearbejder hver enkelt vase, så den afviger mere eller mindre fra den oprindelige. Når Anna Sørensen har besluttet sig for formen, bliver den drejet hos en pottemager.

For Anna Sørensen er arbejdet med keramikken en udvidelse af maleriets territorium. Der er for hende en helt klar vekselvirkning mellem malerierne, papircollagerne og de keramiske arbejder. De supplerer og inspirerer hinanden. I de keramiske arbejder – og i papircollagerne – undersøger hun, hvad der sker med hendes mønstre, når processen og materialerne er nye og anderledes. I den modstand der er indbygget i processen, udfordres hendes grundformer. Eller der opstår helt nye former, der igen kan inspirere maleriet.

Derfor viser 'Clay Walk' heller ikke udelukkende keramiske arbejder. På væggene i udstillingsrummet vises et antal nye papircollager. Og i tilknytning til udstillingen er der en op-hængning af værker af Anna Sørensen, der befinder sig i Holstebro Kunstmuseums samling.

Udstillingstitlen 'Clay Walk' spiller på begrebet 'Cat Walk' – altså det podie som bruges ved modeshows. Anna Sørensens keramiske 'modeller' præsenteres på lange podier, side ved side, som var de fotomodeller på netop Cat Walken. I denne iscenesættelse går vaserne i dialog med hinanden og med collagerne. Og med publikum der er nødt til at bevæge sig rundt i et skulpturelt landskab, der ikke kan overskues ét sted fra, men som i sagens natur skal ses fra flere positioner.

Kerteminde

06.06.14-05.10.14 Johannes Larsen Museet, Møllebakken 14, 5300 Kerteminde. Website: www.johanneslarsen-museet.dk.

Fritz og Anna Syberg er en central del af den gruppe af fynbomalere, som i starten af 1900 havde deres storhedstid. Begge er den dag i dag anerkendt som nogle af den tids største malere. Som en markering af 100-året for Annas Sybergs alt for tidlige død, holder Johannes Larsen Museet i sommeren 2014 en stor udstilling, som zoomer ind på kunstnerdynastiet Syberg. Fritz og Anna Syberg fik nemlig ikke mindre end syv børn, hvoraf de seks på hver sin vis beskæftigede sig med kunst.

Den ældste søn, Hans, var billedhugger. Både Ernst og Besse trådte i forældrenes fodspor som malere. Besse blev tillige skuespiller. Franz Syberg var komponist og organist og søsteren Nolle pianist, mens Lars stod for produktionen af det såkaldte Syberg-stel med dekorationer inspireret af moderens blomsterakvareller. Besse giftede sig med maleren Harald Giersing, som var en foregangsmand indenfor den tidlige modernisme. Hans værker vises på udstillingen i stort omfang. En meget stor del af de udstillede værker er i privateje, hvorfor de sjældent vises for offentligheden.

Kolding

Galleri Pagter, Adelgade 3, 6000 Kolding. Website: www.galleripagter.dk. Tlf 75 54 09 30.

→29.03.14 *Christian Bruun – Meget store keramiske krukke*. Galleri Pagter.

04.04.14-17.05.14 *Ane-Katrine von Bülow*. Galleri Pagter.

10.10.14-22.11.14 *Asger Kristensen*. Galleri Pagter.

28.08.15-03.10.15 *Fortolkninger af murstensforband i keramik og tekstil med Ann Sloth - Tekstil og Kim Holm – Keramik*. Galleri Pagter.

Lyngby

→03.05.14 *Tine Hecht-Pedersen og Pontus Kjerrman*. Lyngby Kunstforening, Jernbaneplassen 22, 2800 Kgs. Lyngby. Website: www.lyngby-kunstforening.dk.

Middelfart

Lukket frem til foråret 2015. Danmarks Keramikmuseum · Grimmerhus, Kongebrovej 42, 5500 Middelfart. Tlf 64 41 47 98. Website: www.grimmerhus.dk. Museet vil på grund af sin udvidelse være lukket frem til foråret 2015.

Næstved

22.06.14-07.09.14 *Repowered porcelænspoesi*. Louise Hindsgavl, Rønnebæksholm, Rønnebæksholm 1, 4700 Næstved. Website: <http://roennebaeksholm.dk>. Udstilling med Louise Hindsgavl, hvor hendes grænseoverskridende og historiefortættede keramiske værker iscenesættes i syv tableauer. Udstillingen er lavet i samarbejde med Skovgaard Museet, Viborg.

Louise Hindsgavls værker er nyskabende i både form og indhold, og med deres til tider hårrejsende fortællinger overskrider de radikalt beskuers forventning til den klassiske porcelænsfigur og dens helstøbte øjebliksbillede. Flere af hendes værker er sammensat af porcelæn og hverdagsobjekter eller elementer med referencer til legetøj, der, til trods for værkernes umiddelbart fortidige look, knytter dem konkret til en verden her og nu.

Fortællingerne i Louise Hindsgavls værker er komplekse og forvrængede, grusomme og grinagtige og i høj grad fortættede. Et gennemgående motivisk træk er overskridelsen af kroppens grænser. Denne overskridelse iscenesættes som splittede lemmer og maltrakterede kroppe, men antager også ofte form af sammensætninger som menneskekroppe med dyrehoveder eller kropsdele, en arm eller et ben, på en dyrekrop. Louise Hindsgavls værker bringer den klassiske porcelænsfigur uanede steder hen og åbner nye veje for den fortællende keramik.

Randers

15.03.14-30.03.14 *Tepotter i trængsel*. 22 danske pottemagere udstiller tekander. Fussingø Slot, Vasevej 9, Fussingø, 8920 Randers NV. Website: www.fussingoeslot.dk.

Rø

Bornholms Kunstmuseum, Otto Bruuns Plads 1, Rø, 3760 Gudhjem. Tlf 56 48 43 86. Website: www.bornholms-kunstmuseum.dk.

13.09.14-23.11.14 *Ceramic Art. European Ceramic Context 2014*. Bornholms Kunstmuseum. Med dansk deltagelse af Karen Harsbo og Peder Rasmussen.

Rønne

13.09.14-23.11.14 Hjorths Fabrik · Bornholms Keramikmuseum, Krystalgade 5, 3700 Rønne. Website: www.bornholmsmuseer.dk/hjorths.

Ti bornholmske keramikere har udvalgt værker fra de bornholmske museers samlinger til udstillingen på Hjorths Fabrik i forbindelse European Ceramic Context 2014.

Galleri Rasch, Nørregade 19, 3700 Rønne. Website: www.raschs.dk.

26.05.14-14.06.14 *Anse Tollet, Lisa Høyrup og John Gibson*. Maleri og keramik. Galleri Rasch.

23.06.14-12.07.14 *Eva Brandt og Lone Schiøtz Nielsen*. keramik og maleri. Galleri Rasch.

15.09.14-01.10.14 *ACAB · Keramikbiennale*. Galleri Rasch.

06.10.14-22.10.14 *Gerd Hiort Petersen og Hans Munck Andersen samt Margit Rosenmeier*. Keramik og collage. Galleri Rasch.

Silkeborg

04.07.14-til nedbrudt af vind og vejr. *100 lerkar til Heraklit*. Skulpturparken, Kunstcentret Silkeborg Bad, Gjessøvej 40, 8600 Silkeborg. Website: www.silkeborgbad.dk.

Keramiker Lise Seier Petersen (f. 1952) arbejder i dette værk med og mod naturens materialer og kræfter. Leret til de 100 lerkar brændes ved forskellige temperaturer, så der opstår forskellige farvevirkninger. Samtidig eksponeres det opstillede værk for vind og vejr i Kunstcentrets skulpturpark og vil gradvis ændres, til det helt er nedbrudt. Den græske filosof Heraklit er fadder til tesen om, at alting er i forandring.

Svaneke

R2 Galleri, Søndergade 2, 3740 Svaneke.

R2 Galleri tager del i Bornholms Kulturuge/Keramikbiennalen med temaet "Lyst" og præsenterer keramiske værker af Eli Benveniste, Lea Mi Engholm, Helle Hove, Mikael Jackson, Esben Klemann, Helene Søs Schjødt, Charlotte Thorup, Mette Marie Ørsted og Barbro Åberg.

Svanekegaarden, Skippergade 2-8, 740 Svaneke.

Website: www.svanekegaarden.dk.

Vejen

Vejen Kunstmuseum, Østergade 4, 6600 Vejen.

Website: www.vejenkunstmuseum.dk.

→27.04.14 *Betroet tvivl*. Kunstnerkeramik 2013. Vejen Kunstmuseum. Karen Harsbo samt kunstakademieleverne Ulla Bech-Bruun, Christiane Hamre, Jan S. Hansen, Kasper Hesselbjerg, Sofie Holten, Marie Lenskjold, Christan Magstrup (Flopper), Morten Modin, Kaspar Oppen Samuelsen, Andreas Rasmussen, Annesofie Sandal, Andreas Schulenburg, Anne-Mette Schultz, Lydia Hauge Sølvberg, Alexander Tovborg, Sif Itona Westerberg og Kathrine Ærtebjerg.

01.12.14→foråret 2015. *Esben Klemann*.

I 2014 står billedhugger Esben Klemann (født 1972) for Vejen Kunstmuseums december-udstilling med et nutidigt perspektiv på Niels Hansen Jacobsens virke.

Foråret 2015-efteråret 2015 Saxbo. Vejen Kunstmuseum.

I 100-året for kvindernes valgret kommer Vejen Kunstmuseums hovedudstilling til at handle om et af Danmarks bedst kendte keramiske værksteder, Saxbo, der blev etableret, opbygget og drevet af Nathalie Krebs (1895-1978). Hun var en kvinde med høje ambitioner og en utrolig arbejdsindsats. Hun nåede at modtage megen hæder for sit virke og var i 1951 blandt de første kvindelige modtagere af Dannebrogordenen. I erkendelse af Saxbo-værkstedets nationale betydning var hun fra 1971 på finansloven.

Nathalie Krebs' forældre holdt på at deres datter skulle have mulighed for at læse videre. Hun gik ind i en ellers mandsdominerede verden af kemikere og specialiserede sig efter endt eksamen i 1919 i arbejdet med keramiske glasurer med ansættelse hos Bing & Grøndahl. I slutningen af 1920'erne søgte hun egne veje for at forbyde sig i arbejdet med stentøj. Hun skabte en af Danmarks internationalt bedst kendte keramiske værksteder med et sikkert nordisk gennembrud med store udstillinger i 1930'erne og frem. Renomméet byggede på en kombination af ekstremt høj standart af kunstnerisk formgivning og teknisk præcision i modellering, glasur og brænding.

Efter anden verdenskrig kom Saxbo-stentøjet med som en del af indretningen i den internationale lancering af og den følgende gode modtagelse af dansk møbelkunst og boligstil i begrebet Scandinavian Modern. Hvad kunne stå renere, enklere, mere ædelt på et Wegner-bord end netop en Saxbo-krukke? Saxbo-eventyret står som en central del af den danske kulturarv, men er af uvisse årsager endnu kun punktvis beskrevet og mangler en samlende præsentation. For eftertiden er det vigtigt at få kortlagt historien om Nathalie Krebs' virke.

I den indledende fase kombinerede hun sin tekniske indsigt med Gunnar Nylund (1904-1997) som formgiver og fra 1932 og frem til værkstedets lukning i 1968 særligt med Eva Stæhr-Nielsen. Udstillingens mange indlånte værker kommer til at vise, hvordan hun over årene også arbejdede sammen med andre markante kunstnere som Hugo Liisberg, Axel Salto og Jais Nielsen mens andre kunstnere blot fik deres værker brændt på værkstedet. Vejen Kunstmuseum er gradvist ved at opbygge en database over værkstedets produktion.

[planlagt]. *Møller & Bøgely's keramiske Kunstbrænderi*. Vejen Kunstmuseum. Vejen Kunstmuseum arbejder frem mod at præsentere en udstilling om Møller & Bøgelys værksted.

Vejle

→18.05.14 *Anne Marie Frank og Kirsten Holm*. Grafik og Keramik. Kunstbrænderiet, Præstegyde 3, 7100 Vejle. Website: www.kunstbraenderiet.dk.

Keramiker Kirsten Holm skaber objekter, ofte af form som lågkrukker, der nærmest synes at gro frem af de danske kystlandskaber. Hendes keramiske værker er skabt med udgangspunkt i fund fra havet: Et forstenet søpindsvin, en interessant sten eller en eroderet østersskal. Kunstneren tildanner og udfører sine keramiske overflader sådan, at de hænger sammen med og videreudvikler de mønstre og strukturer, der findes i de indsamlede naturmaterialer. For at kunne gøre dette, har hun udviklet en sand ekspertise inden for Raku- og Muffelbrænding.

Viborg

19.09.14-18.01.15 *Louise Hindsgavl - Porcelænspoesi*. Skovgaardmuseet, Domkirkestræde 2-4, 8800 Viborg. Website: www.skovgaardmuseet.dk

Louise Hindsgavls humoristiske og hårrejsende porcelænsfigurer gør op med porcelænet som et materiale, der kun kan bruges til at lave smukke og pyntelige ting med. I surrealistiske og absurde sammenstillinger af menneskekroppe, dyr og abstrakte fragmenter skaber hun med sine værker moderne og uhyggelige eventyr i dette tilsyneladende uskyldsrene materiale. Værkerne rummer hudflettende historier om menneskesindets kringelkroge, forholdet mennesker imellem og spydige samfundsmæssige kommentarer.

Udstillingen vil præsentere ældre og nyproducerede værker i iscenesatte tableauer udformet i et samarbejde mellem Louise Hindsgavl, scenograf Mia Stensgaard og Peer Kaae fra Gadget Group.

Videbæk

Vestjyllands Kunstpavillon, Sportsvej 3, Videbæk.

Website: www.vestjyllandskunstpavillon.dk.

21.06.14-20.07.14 *Thyge Thomasen og Bettina Winkelmann*. Keramik og maleri. Vestjyllands Kunstpavillon.

22.11.14-21.12.14 *Marianne Fosgreen og Kissa Tindal*. Keramik og tekstilkunst. Vestjyllands Kunstpavillon.

Aarhus

Kunstkammeret, Den Gamle By, Viborgvej 2, 8000 Århus C. Website: www.dengamleby.dk. Det topsikrede Kunstkammer i Den Gamle By indeholder vægtige museer inden for ure, sølv, porcelæn og fajance.

Sverige

Gustavsberg

Gustavsberg Porslinsmuseum, Odelbergs väg 5, S-134 40 Gustavsberg. Website: www.porslinsmuseum.varmdo.se.

→18.05.14 *Hertha Hillfon Keramiker (1921-2013)*. Gustavsberg Porslinsmuseum. Konstakademiledamoten, keramikern och skulptören Hertha Hillfon avled i höstas, 92 år gammal. Nu skingras hennes vackra ateljé i Mälärhöjden. Hertha Hillfon var en av 1900-talets mest betydande keramiska konstnärer.

07.06.14-07.09.14 *Gustavsberg i samhällets tjänst*. Form, funktion, ideologi. Om hur ett företags produkter tjänat och präglat vår vardag. Gustavsberg Porslinsmuseum.

Göteborg

17.05.14-28.09.14 *Picasso på ett fat. Keramik 1948-1971*. Röhsska Museet, Vasagatan 37-39, S-400 15 Göteborg. Website: www.designmuseum.se. Pablo Picasso (1881-1973) var en centralgestalt inom modernismen och i likhet med många av sina samtida kollegor spred han sin konstnärliga verksamhet över en rad områden. Denna utställning presenterar hans keramik från 1948-1971, utförd på verkstaden Madoura i Vallauris i södra Frankrike. Många av keramikföremålens motiv känns igen från Picassos målningar: ansikten, fauner, djur, tjurfäktningsscener och stillleben. Merparten av utställningens föremål är exklusivt inlånade från The Lake Collection of Picasso Ceramics.

Höganäs

Höganäs Museum, Polhemsgatan 1, S-263 37 Höganäs. Website: www.hoganasmuseum.se.

24.05.14-06.07.14 *Tomas Anagrius*. Konsthallen, Höganäs Museum.

13.07.14-31.08.14 *Claes Thell*. Konsthallen, Höganäs Museum.

27.07.14 *Keramikauktion*. Höganäs Museum. [Eftersyn 18.07.14-27.07.14].

Stockholm

Kaolin, Hornsgatan 50, S-118 21 Stockholm. Website: www.kaolin.se. Tlf +46 8 644 46 00.

blås&knåda, Hornsgatan 50, S-118 21 Stockholm. Website: www.blasknada.se. Tlf +46 8 64 27 767.

→12.03.14 *Lis Ehrenreich*. Kaolin.

03.05.14-25.05.14 *Signe Persson-Melin*. Kaolin.

Norge

Oslo

→18.05.14 *The Ceramic Object - To Make, Promote and Collect*. Galleri Format, Rådhusgt. 24, N-0151 Oslo. The exhibition at Galleri Format Oslo is part of a larger project called The Ceramic Object - To Make, Promote and Collect. With the theme of 'the ceramic object as an artwork and collector's object', the project has a multi-faceted aim: to strengthen and stimulate the professional ceramics discourse. This involves spreading updated knowledge about ceramic objects as part of a wider visual field of art, and inspiring and promoting a professional discussion about ceramics as an artistic form of expression. The project was initiated by Kunsthøgskolen i Oslo (Oslo National Academy of the Arts) and ceramics professor Marit Tingleff, in collaboration with Galleri Format Oslo, Norwegian Crafts and The Norwegian Association for Arts and Crafts.

Artists showing are: Heidi Bjørgan (NO), Martin Bodilsen Kaldahl (DK), Alison Britton (UK), Philip Eglin (UK), Mia E. Göransson (SE), Nao Matsunaga (UK), Gustaf Nordenskiöld (SE), Ruta Pakarklyte (NO), Kristina Riska (FI), Bente Skjøttgaard (DK) and Kati Tuominen-Niittylä (FI).

Bente Skjøttgaard and Martin Bodilsen Kaldahl are founders of the exhibition venue 'Copenhagen Ceramics'. Skjøttgaard's objects are expressive abstractions of nature. She explores the limitations of materials and forms by using nature's own principles and regularity of forms. As complex constructions, her works draw connections to both growth and decay. Skjøttgaard's works can be found in the collections of, among others, the Victoria & Albert Museum in London and Musée National de Céramique de Sèvres in France.

Bodilsen Kaldahl, meanwhile, uses 2D and 3D digital methods when developing his works. His experimentation with ceramic objects is partly a matter of integrating a digitally-based visual world with physical expression. The combination of shapes, ornaments and digital imagery results in a simple form with many interpretative possibilities. Bodilsen Kaldahl's works have been purchased by the Victoria & Albert Museum in London, Musée des Arts Decoratifs in Paris, and Nasjonalmuseet in Oslo.

England

Hatfield

04.07.14-06.07.14 *Art in Clay 2014*. Hatfield House, Hatfield, Hertfordshire AL9 5NQ. Website: www.artinclay.co.uk/home/hatfield. Celebrating 20 years of Art in Clay at Hatfield House in 2014, this show has now become one of the most important ceramic events in Europe. The makers range from young imaginative students and relative newcomers to leading National and International makers. Some of the best ideas for ceramics in interior and garden design will be on display for you to admire and buy.

There will be demonstrations taking place both inside and outside the marquees all weekend, from throwing and hand

decoration inside the marquees to kiln firings outside. There is also a full programme of talks and demonstrations planned.

London

Contemporary Ceramics Centre, Great Russell Street 63, Bloomsbury, London WC1B 3BF. Website: www.studiopottery.co.uk.

Erskine, Hall & Coe, 15 Royal Arcade, 28 Old Bond Street, London W1S 4SP. Website: www.erskinehallcoe.com.

Marsden Woo Gallery, 17-18 Great Sutton Street, London EC1V 0DN. Website: www.marsdenwoo.com.

03.04.14-10.05.14 *Sara Radstone*. Marsden Woo Gallery.

→26.04.14 *Fired Alchemy*. New Work by Tony Laverick. Contemporary Ceramics. Working with a translucent porcelain and also a specially prepared black porcelain Tony's pieces are either thrown and or made from slabs. They are then fired to 1260°C with subsequent, sometimes numerous lustre firings at a lower temperature. Each piece is individually designed and expertly crafted. Through a combination of human judgement and specialist technique, Tony Laverick achieves layers of interest with colour and texture and creates beautiful porcelain vessels. Modern age alchemy and art in harmony.

Margate

→08.02.15 *Edmund de Waal: Atmosphere*. Bogudgivelse. Turner Contemporary, Rendezvous, Margate, Kent CT9 1HG. Website: www.turnercontemporary.org.

De Waal, who grew up in Canterbury, is renowned for his work in ceramics, in particular his large-scale installations of porcelain vessels, and is the author of the bestselling *The Hare with the Amber Eyes* (which won the 2010 Costa biography award).

When thinking about the changing landscape of clouds, I remember Constable's beautiful letter about lying on his back and doing 'a great deal of skying'. There is no more extraordinary place to look at the sky than the Sunley Gallery at Turner Contemporary. *Atmosphere* is my attempt to make a response to this threshold between a building and the air outside. Suspended in the space are nine vitrine holding 200 small celadon and grey porcelain vessels. I hope they will provoke some skying of their own. [Edmund de Waal].

Newark

20.06.14-22.06.14 *Earth and Fire 2014*. Rufford Rufford Craft Centre, Near Ollerton, Newark, Nottinghamshire NG22 9DF.

Earth and Fire is one of the country's premiere ceramic events. For three days, at the end of June, over a hundred potters from across the UK and Europe come to Nottinghamshire to sell direct to the public from outdoor market stalls. For 19 years collectors, gallery owners, enthusiasts and the general public have flocked to Rufford to meet and

talk to the potters selling everything from garden planters and sculptures, to bowls, pie dishes, teapots, mugs, plates and egg cups.

St. Ives

Leach Pottery, Studio & Museum, Higher Stennack, St Ives, Cornwall TR26 2HE. Website: www.leachpottery.com.

→30.03.14 *Functional Pots by Mike Dodd*. Leach Pottery, Studio & Museum.

Beginning our 2014 exhibition schedule at the Leach Pottery is British potter Mike Dodd. Largely self-taught, Mike's work has received widespread critical acclaim. He studied Natural Sciences at Cambridge and a one year ceramics course at Hammersmith College of Art before setting up his first studio in Sussex in 1968.

In 1975, along with friend and potter Peter Schofield, he founded the Cider House Pottery at West Cornwall's Godolphin estate, where they built a small wood-fired climbing kiln, and later constructed and worked with a traditional Thai kiln. Dodd remained in Cornwall until 1980, when he travelled to the central jungles of Peru to build a wood-fired Anagama kiln for an Amuesha Community, in a project funded by Oxfam and Survival International. He now works from his studio near Glastonbury in Somerset.

Producing work that has been referred to as 'pottery without ego', Dodd works mostly in stoneware, and sometimes in porcelain, producing functional pottery that eschews conceptual approaches to ceramic work in favour of the direct relationship between maker and object - "a sensibility to clay quality and glaze surface and depth - and an appreciation of throwing which is expressive of the clay itself, soft and vulnerable," - and ultimately object and user. Fired in an oil-fired kiln using what is known as a 'reducing flame' to create warmer, earthier colours, Dodd employs subtle glazes made from natural granites, clays and wood ashes and his work reflects the unpretentious, preindustrial qualities of directness, spontaneity and generosity of form.

Mike has exhibited widely both in the UK and abroad and is widely acknowledged as one of the leading practitioners in this field. He is a member of the Devon Guild of Craftsmen, a fellow of the Craft Potters Association and his work is held in collections at the V&A, London and the British Crafts Council Collection amongst others.

07.06.14-19.07.14 *Peter Swanson 40th Anniversary*. Leach Pottery, Studio & Museum.

The Leach Pottery St Ives presents an exhibition of more than 80 pots by West Cornwall based potter Peter Swanson. An independent studio potter for the last four decades, Swanson is entirely self-taught and his distinctive and highly accomplished works have established him as one of the UK's most respected contemporary potters. This exhibition marks 40 years since he moved from Hampshire to Cornwall to open a family run pottery at Penbeagle, St Ives in 1974.

Swanson works in stoneware and porcelain using locally sourced clays and produces his own ash glazes from various

natural materials such as oak, beech, lavender and granite dust. With a style inspired by Leach and set very much in the Anglo-Oriental tradition, he has travelled extensively in Japan and Korea, absorbing ideas that have greatly enriched his working practice, and has most recently visited wood-firing potters on Australia's Gold Coast.

In this brand new collection of work Swanson has explored new shapes and forms in the creation of both his domestic and stand-alone ceramic pieces. Working from his studio near Cornwall's beautiful Prussia Cove, he uses a gas-fired reduction kiln in the making of his work and also a Japanese wood-fired Anagama kiln which he built at his home in 2004.

"Extracting the best from my kilns and materials, whilst constantly seeking perfection is paramount. To attain a level that approaches the best of history's pots is a very demanding target and keeps one's mind focused."

Settle

12.04.14-16.05.14 *Anna Lambert*. New work. Linton Court Gallery, Duke Street, Settle, North Yorkshire BD24 9DW.

Worcester

Bevere Gallery, Bevere Lane, Worcester, Worcestershire WR3 7RQ. See website: <http://beveregallery.com> for flere udstillinger.

→01.04.14 *Eric James Mellon 1925-1914*. A celebration the life of an artist potter. Bevere Gallery. Eric Mellon was one of the original creative minds of studio ceramics, particularly in the field of life drawing and the use of ash glazes in high fired stoneware, as well as being an accomplished print maker and artist. He began drawing at the age of seven and continued to draw, paint and/or make pots almost every day of his long life until shortly before his death. The desire to produce beautiful objects never diminished.

01.08.14-02.09.14 *New work from- David Frith & Margaret Frith*. Bevere Gallery.

Tyskland

Bamberg

29.03.14-23.11.14 *Was bin ich? Berufe in Porzellan*. Sammlung Ludwig. Obere Brücke 1, D- 96047 Bamberg. Website: <http://museum.bamberg.de/sammlung-ludwig-bamberg>.

Die Sonderausstellung „Was bin ich? Berufe in Porzellan“ präsentiert Tischdekorationen für Festtafeln – dafür gab die Aristokratie im 18. Jahrhundert ein Vermögen aus. Mit Porzellanfiguren holte man sich ganze Miniaturwelten auf die Desserttafel.

Eine beliebte Themenwelt war das Leben der einfachen Menschen. Bauern und Handwerker, Musiker und Tänzer,

fahrende Händler und Jahrmarktsfiguren bereicherten mit ihrer pittoresken, oft unbürgerlichen Erscheinung die Vielfalt der Tischdekoration. Die ganze merkwürdige, fremde Welt des Volkes wurde in Porzellan ausgeformt, um der höfischen Gesellschaft reichlich unterhaltsamen Gesprächsstoff zu liefern.

Die Ständegesellschaft vom Hof über Bürger zu Bauern spiegelt sich hier wider. Wer kam dabei gut weg, wer nicht? Wer wurde satirisch aufs Korn genommen und wer durfte als würdiger Vertreter seinen Berufsstand repräsentieren? Wo verbergen sich gar verkleidete Adelige unter dem Kostüm des schlichten Landmannes? Ein Blick in die Welt des Porzellans verrät viel über die Kultur des 18. Jahrhunderts.

Berlin

Keramik-Museum Berlin, Schustehrusstraße 13, D-10585 Berlin-Charlottenburg. Website: www.keramik-museum-berlin.de.

Galerie Theis, Schustehrusstraße 15, 10585 Berlin-Charlottenburg. Website: www.galerietheis.de.

KPM Königliche Porzellan-Manufaktur Berlin GmbH, Wegelystraße 1, D-10623 Berlin. Website: www.kpm-berlin.com.

→12.05.14 *Kristallglasuren*. Zauberhafte Keramikwelt. Keramik-Museum Berlin. Schon Jahrhunderte bevor die gezielte Beschäftigung mit Kristallglasuren in Europa (Sèvres um 1850) begann, faszinierte diese Glasurtechnik vor allem Menschen im Fernen Osten. Der Ursprung „kristallinischer Glasuren“ (mit Mikrokristallen) wird in den alten chinesischen und japanischen Kulturen zur Zeit der Song-Dynastie 960-1279 vermutet.

Aus dem sich abkühlenden Schmelzfluss der aufgetragenen und erhitzten Glasurmasse wachsen - abhängig von den benutzten Rohstoffen und sonstigen Milieubedingungen - bunte Flecken, blüten- oder sternförmige Muster, auch zwiertartige Gebilde oder andere Kristallbildungen. Das gestaltlose Materialchaos der heißen Schmelze lässt bei der Erstarrung geometrische Körper entstehen, die als Gesamtheit ein geordnetes Gefüge bilden. Wissenschaftlich stellt jede Kristallglasur in Bezug auf die beteiligten Moleküle einen Gleichgewichtszustand dar. (aus: Abenteuer Kristallglasur, Keramikmuseum Mettlach 2008).

In unserer zwölfmonatigen Präsentation zeigen wir neben einer Auswahl zeitgenössischer Spitzenleistungen im Umgang mit Kristallglasuren auch viele Beispiele ihrer Anwendungen aus den vergangenen 110 Jahren. Dank zahlreicher Leihgaben können nun auch wir, ergänzt durch Objekte der museumseigenen Sammlung, einen wunderbaren Einblick in das „Abenteuer Kristallglasur“ gewähren.

In der Ausstellung werden rund 100 Objekte u. a. folgender Werkstätten und Künstler gezeigt (h = historisch, z = zeitgenössisch): Richard Bampi (h), Jörg Baumöller (z), div. Werkstätten aus Bürgel/Thüringen und Bunzlau (h), Edmund Deinböck (z), Walter Gebauer (h), Werner Gnegel (z), Hubert Griemert (h), Else Harney und Wendelin Stahl (h), Karl

Hentschel (h), Görgе Hohlt (z), Horst Kerstan (h), Peter Klube (z), KPM Berlin (h), Ludwig Laser (z), Müritzkera­mik (z), Sigrid May (z), A. u. G. Panten (z), Gusso Reuß (h), Ayca Riedinger (z), Klaus Rothe (z), Utzschneider/Saargemünd (h), Bernhard Schärf (z), Teichert/Meißen (h), WMF (h), Porzellanmanufaktur Fürstenberg (z).

→01.06.2014 *Ton in Ton*. Jüdische Keramikerinnen aus Deutschland nach 1933. Jüdische Museum, Lindenstraße 9-14, D-10969 Berlin. Website: www.museumportal-berlin.de/de/museen/judisches-museum-berlin.

Im frühen Zwanzigsten Jahrhundert erlangten Frauen in Deutschland endlich Akzeptanz und Wahrnehmung im männlich dominierten Kunstbetrieb. Im Bereich der Angewandten Kunst waren sie vor allem in der Arbeit mit Textilien, Keramik und der graphischen Gestaltung stark vertreten. Mit dem Aufstieg des Nationalsozialismus gehörten jüdische Künstlerinnen zu denen, deren Arbeitsmöglichkeiten und Mittel zur unabhängigen Existenz vornehmlich bedroht waren. Einige hatten die Weitsicht, Deutschland zu verlassen. Ihre rechtzeitige Ausreise rettete ihnen das Leben.

Grete Loebenstein war eine anerkannte Keramik-Designerin und Mitbegründerin der erfolgreichen »Haël-Werkstätten für künstlerische Keramik« in Velten, etwa 40 km nördlich von Berlin. 1933 wurde sie von den Nationalsozialisten »staatsfeindlicher Umtriebe« bezichtigt. Kurze Zeit später sah Grete Loebenstein sich gezwungen, ihre Firma aufzugeben. »Haël« wurde, weit unter Wert, an ein NSDAP-Mitglied verkauft, das die junge Hedwig Bollhagen zur künstlerischen Leiterin der Werkstätten machte. Grete Loebenstein verließ Deutschland, um im Ausland ein neues Leben zu beginnen. Die Ausstellung »Ton in Ton« folgt ihr nach England und zeigt ihre Versuche, dort künstlerisch wieder Fuß zu fassen.

Andere jüdische Künstlerinnen wanderten nach Palästina aus und arbeiteten dort als Keramikerinnen. Einige unter ihnen sahen sich als Pionierinnen, für die Palästina ein Wunschziel war, andere wählten das Land aus pragmatischen Gründen. Ausgebildet in Deutschland, brachten sie hohe technische Fertigkeiten mit. Darüber hinaus verfügten sie über eine starke Durchsetzungskraft und den Willen, sich den Herausforderungen eines Lebens in der neuen Umgebung zu stellen. Welche lokal verfügbaren Tonerden eignen sich für die Herstellung von Keramik? Wie baut man einen Brennofen? Wie kann man seine Bedürfnisse in einem Land ausdrücken, dessen Sprachen man nicht spricht?

Hedwig Grossmann aus Berlin, Hanna Charag-Zuntz aus Hamburg und Eva Samuel aus Essen gelten als die Gründerinnen der modernen israelischen Keramikunst. Die Ausstellung stellt Arbeiten dieser drei Keramikerinnen und aus ihrem Umfeld vor. Darüber hinaus untersucht sie den Einfluss deutscher Keramik-Traditionen im neu gegründeten Staat Israel.

→09.06.14 *Private Keramikbetriebe in Meißen*. Keramik-Museum Berlin.

→04.08.14 *Neuerwerbungen und Schenkungen der vergangenen Dekade*. Keramik-Museum Berlin.

15.05.14-31.08.14 *1914 - Das Ende der Belle Époque*. Bröhan-Museum, Schloßstraße 1a, D-14059 Berlin (am Schloß Charlottenburg), Website: www.broehan-museum.de.

Das Bröhan-Museum zeigt anlässlich des 100. Jahrestages: „Beginn 1. Weltkrieg“ eine große Sonderausstellung: „1914 – Das Ende der Belle Époque“. Die Schau thematisiert die Welt des Übergangs vom 19. zum 20. Jahrhundert mit all ihren Brüchen und Widersprüchen. Mit der Belle Époque endete auch der Jugendstil. Für die vielfältigen Fragestellungen der Belle Époque suchte der Jugendstil nach einer neuen Formensprache und entwickelte dabei prägende gestalterische Lösungen. Die Ausstellung zielt damit auch auf eine neue Kontextualisierung und eine neue Sicht auf den Jugendstil, der eine der Kernkompetenzen des Bröhan-Museums ausmacht. Die Schau richtet sich an ein möglichst breit gefächertes Publikum, das sich für historische, politische, gestalterische und künstlerische Fragestellungen interessiert. Berlin als Hauptstadt des deutschen Kaiserreichs aber auch als eines der kulturellen Zentren Europas spielt 1914 künstlerisch und politisch natürlich eine wichtige Rolle.

Boizenburg

Erstes Deutsches Fliesenmuseum Boizenburg e.V., Reichenstrasse 4, D-19258 Boizenburg/Elbe. Website: www.jugendstilfliesen-museum.de.

Bürgel

Keramik-Museum Bürgel, Am Kirchplatz 2, D-07616 Bürgel. Website: www.keramik-museum-buergel.de.

→27.04.14 *Lotte Reimers*. Keramische Objekte aus fünf Jahrzehnten. Keramik-Museum Bürgel.

Mit Lotte Reimers (geb. 1932) sind Arbeiten einer der bekanntesten und eigenwilligsten Keramikerinnen der Bundesrepublik in Bürgel zu sehen. Seit Mitte der 1960er Jahre vertritt sie eine eigenständige, empirisch gewonnene Position. Bei ihren Werken handelt es sich um aus Ton gebaute Objekte, körperhafte Gebilde, die zwar an Gefäße erinnern, doch eher Skulpturen darstellen.

Und ein weiteres Merkmal ist typisch und hat zu weit reichender Anerkennung verholfen. Die Oberflächen sind in scheinbar zufällig fließenden Bahnen und bewusst gesetzten Akzenten mit selbst hergestellten, unter Zusatz von heimischen Gesteinsmehlen und Holzaschen gewonnenen Glasuren überzogen.

Alle Stücke kennzeichnet eine erdige, ebenso urtümliche wie naturnahe Farbigkeit. Schwere Materialität und die Kraft des Brandes sind in jeder Pore der Stücke zu spüren. Das Keramik-Museum gewährt nun erstmals einen über fünf Jahrzehnte reichenden Blick auf das Schaffen der Künstlerin.

18.05.14-31.08.14 *Die Tonwarenfabrik C.A. Schack 1883-1950*. Töpferspuren in Bürgel 5. Keramik-Museum Bürgel.

13.09.14 → *Karl Jüttner*. Gefäß und Skulptur.
Keramik-Museum Bürgel.

Cismar

13.04.14-26.10.14 *Klaus Fußmann Keramik / Manfred Besser Malerei*. Kloster Cismar, Bäderstraße 42, D-23743 Grömitz/Cismar.

Seit 2007 bemalt der bekannte in Schleswig-Holstein und Berlin lebende Künstler Klaus Fußmann auch Gefäßkeramik. Mit dem Schwerpunkt auf neuere Arbeiten gibt das Museum einen Überblick unter dem gotischen Gewölbe im Kloster Cismar. In den Rokokoräumen des ersten Stocks der ehemaligen Amtmann-Residenz werden Gemälde des Malers Manfred Besser gezeigt. Der Hamburger Künstler Besser lässt sich seit vielen Jahren von der Welt am Wasser inspirieren: Flüsse und Ströme, Wasser und Häfen sind wiederkehrende Themen in seinem Werk. Eindrücke aus den Häfen Bremen, Hamburg, Rotterdam und Antwerpen haben auch seine Arbeiten immer wieder beeinflusst.

Dresden

26.04.14-27.07.14 *Die Dinge des Lebens · Das Leben der Dinge*. Proposition I. Staatlichen Kunstsammlungen Dresden, Residenzschloss, Taschenberg 2, 01067 Dresden. Website: www.skd.museum.

Lauter Rätselhaftigkeiten: Im Nordflügel des Dresdner Residenzschlosses wird die Ausstellung *Die Dinge des Lebens / Das Leben der Dinge* des Philosophen Wolfgang Scheppe gezeigt. Sie folgt dem legendären, aber oft für dunkel gehaltenen Konzept des amerikanischen Kunsthistorikers George Kubler [1912-1996] und zeichnet an nur einem Gegenstandstyp – der ebenso archaischen wie gegenwärtigen Schale – nach, wie die sich wandelnde Gestalt eines Zwecks durch Epochen und Territorien hindurchgeht und – wie Kubler sagt – die Form der Zeit *bildet*.

Kubler, in seinem Fach fast vergessen, im Diskurs der Gegenwartskunst aber sehr präsent, entwarf in seinem 1962 erschienenen Traktat „The Shape of Time“ eine revolutionäre Vision von Kunstgeschichte. Sie überwindet die eurozentrische Perspektive, führt den Begriff des Netzwerks in die Geisteswissenschaften ein und gibt die lineare Vorstellung von Zeit ebenso auf wie die Unterscheidung von Kunst, Kunsthandwerk und Industrieprodukt.

99 Schalen wurden aus den Tiefen der Depots aller, auch der ethnografischen, Museen der Staatlichen Kunstsammlungen Dresden ausgewählt und in eine formale Entwicklungsreihe gestellt. Sie werden mit dem gleichfalls einer Schüssel gewidmeten Zyklus konzeptueller Fotografien des italienischen Künstlers Franco Vimercati [1940-2001] konfrontiert. Die Rätsel werden aufgelöst: Aus der Ordnung im Raum ergeben sich nur über die Anschauung begriffliche Zusammenhänge. Genau dafür stellt das Museum Dinge aus.

Duingen

Töpfermuseum Duingen, Töpferstraße 8, D-31089 Duingen. Website: www.toepfermuseum-duingen.de.

August 2014-Oktober 2014 *Danijela Pivasevic-Tenner Keramik*. Töpfermuseum Duingen.

Oktober 2014-Januar 2015 *André von Martens Schwarzbrandkeramik*. Töpfermuseum Duingen.

Düsseldorf

Hetjens-Museum, Schulstraße 4, D-40213 Düsseldorf.
Website: www.duesseldorf.de/hetjens.

→21.09.14 *Taxile Doat – Meister des »Grand Feu*.

Die Sammlung Gerda Vedder. Hetjens.

Taxile Doats (1851-1938) Talent der technischen wie künstlerischen Gestaltung von Porzellan und Steinzeug ist heute vor allem Kennern des Jugendstils und des Art Déco bekannt. Doat gehörte als einer der ersten Studiokeramiker überhaupt zu den einflussreichsten Keramikünstlern seiner Zeit. Seine Rezepturen und Techniken des »Décor flambé«, der Kristall- und Lüsterglasuren sowie die ungewöhnliche Zusammenfügung von Porzellan und Steinzeug dokumentierte er für die Nachwelt in der Publikation »Les Céramiques de Grand Feu« im Jahr 1905.

Der in Albi (Midi-Pyrénées) geborene junge Doat entdeckte während seiner Anstellung im Amt für Post- und Telekommunikation in Limoges, der für Herstellung und Handel mit Porzellan und Emaille bekannten Stadt, seine Vorliebe für das Töpfern. Er nahm zunächst vor Ort Unterricht und wechselte dann zum Studium an die École des Beaux-Arts in Paris. 1877 wurde er von der Porzellan-manufaktur Sèvres als Künstler verpflichtet. Als ihm die Manufakturleitung ab 1895 die Eröffnung eines freien Ateliers mit einem eigenen Brennofen in der Rue de Brancas Nr. 47 in Sèvres gewährte, experimentierte er fortan auch mit Glasurtechniken aus Japan und China.

Seit der politischen Öffnung Japans in den 1870er Jahren wuchs das Interesse an den wirtschaftlichen wie kulturellen Besonderheiten des Landes. Dies wirkte sich künstlerisch aus – der Stil des Japonismus war geboren und floss überdeutlich auch in die Arbeiten Taxile Doats ein. Als Grundtyp seiner Gefäßformen wählte er vor allem Kürbisformen nach ostasiatischen Vorbildern, wie beispielsweise die Kalebasse oder die Koloquinte (»Teufelsapfel«). Seine Experimente zur Kombination von hoch gebranntem Porzellan mit Steinzeug unter Verwendung von charakteristischen kleinen Medaillons in der Technik des »pâte sur pâte« (dt.: »Schicht für Schicht«) stießen bei seinen Zeitgenossen auf großen Beifall. Auch in der internationalen Schmuckszene genossen seine kleinformatigen Gefäße, die miniaturartig aufgesetzte Dekormotive mit Darstellungen aus Antike und Renaissance im transparent anmutenden Kameen-Stil tragen, hohe Anerkennung.

Als der Glaskünstler und Unternehmer Louis C. Tiffany nach seinem Besuch der Weltausstellung von 1900 dem Sammler und internationalen tätigen Kunsthändler Samuel Bing von den neuen keramischen Entdeckungen in Paris berichtete, beschlossen beide, ausgewählte Werke von Pierre-Adrien Dalpayrat, Ernst Chaplet, Auguste Delaherche, Jean Carriès, Taxile Doat und anderen Künstlern in Tiffany's Galerie in Manhattan zu zeigen. Unter den »Sang de boeuf«-Gefäßen und den matt glasierten Steinzeugen seiner Künstlerkollegen

stachen die Exponate mit den feinen »pâte sur pâte«-Ornamenten Taxile Doats derart positiv hervor, dass er die Aufmerksamkeit des Verlegers und Kunstmäzens Edward Gardner Lewis (1869–1950) gewann. Lewis schätzte besonders das pädagogische Talent Doats und den offenen Umgang mit seinem Wissen, da viele Künstler ihre Rezepturen als »Arkanum« verheimlichten.

Er berief Taxile Doat 1909 zum Direktor der Keramikabteilung an die von ihm drei Jahre zuvor gegründete Kunstakademie von St. Louis (Missouri). Ziel des Verlegers war es, die künstlerische Kreativität, vor allem auch die von Frauen, unter Anleitung von Künstlern zu fördern. Doch schon sechs Jahre später musste Lewis Zahlungsunfähigkeit anmelden und das ambitionierte Unternehmen stoppen. Taxile Doat kehrte nach Frankreich zurück und führte hier seine Karriere fort.

Das raffiniert wie elegant gestaltete Kunsthandwerk der Jugendstilzeit gehört zu den besonderen Vorlieben der Sammlerin Gerda Vedder. In idealer Ergänzung zu Ihrem Mann Hugo Vedder, der Glasuren wie Gefäßformen Ostasiens bewunderte, und der bekannten Möbelkunst der Firma Vedder in Lüdinghausen, fand Gerda Vedder in den Werken Taxile Doats die ideale Symbiose der sie inspirierenden Umgebung. Die Taxile-Doat-Sammlung von Gerda Vedder wird erstmals öffentlich im Hetjens-Museum präsentiert.

05.04.14-10.08.14 *Quadriennale – Festival der Bildenden Kunst: Ton. Ein Aufruf – Plastik und Baukeramik 1910-1930.* Hetjens-Museum.

14.09.14-11.01.15 *Starker Tobak, galanter Genuss!* Meissener Tabatieren aus Privatbesitz. Hetjens-Museum.

Eckernförde

23.03.14-04.05.14 *Christina Wiese und Roland Summer.* Keramik aus Österreich. Eckernförde Museum, Rathausmarkt 8, D-24340 Eckernförde. Website: www.museum-eckernfoerde.de.

Eichenzell

Museum Schloss Fasanerie, Schloss Fasanerie, D-36124 Eichenzell. Website: www.schloss-fasanerie.de.

Edenkoben

Sammlung Hinder|Reimers, Schloss Villa Ludwigshöhe, Villastraße, D-67480 Edenkoben. Website: www.keramik-sammlung.de. Besichtigung und Führung nach Vereinbarung.

Frechen

Stiftung Keramion - Zentrum für moderne + historische Keramik, Bonnstrasse 12, D-50226 Frechen. Website: www.keramion.de.

→31.08.2014 *Von der Pillendose bis zur Schatztruhe – Deckelgefäße zwischen Funktion und ästhetischer Herausforderung.* Keramion.

Besonders wertvolle Gegenstände werden in geschlossenen Behältnissen aufbewahrt und entziehen sich somit dem neugierigen Blick. Erst das Abheben der Deckel entschlüsselt das bis dahin Verborgene. Auch zweckbestimmte Gefäße wie Bowlentöpfe oder Zigarettendosen schützen ihren Inhalt mit Deckeln, können aber zugleich auch Prestigeobjekte sein. Die Ausstellung gibt den Blick frei auf verschiedenste verschließbare Behältnisse aus den eigenen Sammlungsbeständen.

→11.01.15 *Keramik, was sonst!* Über die Vielfalt ihrer künstlerischen Anwendungsmöglichkeiten. Keramion.

Geschirr aus Keramik – das ist normal und alltäglich. Aber wer kennt schon die vielen verschiedenen Möglichkeiten, mit keramischen Materialien künstlerisch umzugehen? Die Sammlung des Keramion schlägt hierzu einen Bogen vom Kunsthandwerk zur freien Kunst, zeigt Gefäße mit und ohne Funktion, präsentiert figürliche Plastiken ebenso wie abstrakte.

21.09.14→11.01.15 *Guido Sengle.* Keramion. Katalog. Zeitlose Schönheit und Funktionalität verbinden sich in den Gefäßen von Guido Sengle in außergewöhnlicher Weise. Sengle (*1956 in Marburg) studierte von 1977 bis 1982 an der Gesamthochschule Kassel bei Prof. Ralf Busz und gründete 1983 sein eigenes Atelier. Seitdem entwickelt er gedrehte Gefäßkörper aus Porzellan- und Steinzeugmassen, die sich an kugeligen oder zylindrischen Formen orientieren. So entstehen durch die komplexe Anwendung klassischer Formgebungsprozesse Gefäße von großer Klarheit. Durch aufwändige Glasur- und Brennverfahren erlangen sie ihre spezifische Erscheinungsweise von zurückhaltender Farbigeit und einer virtuos gehandhabten Craqueléetechnik.

Fürstenberg

Das Museum im Schloss, [Porzellanmanufaktur Fürstenberg], Meimbrexener Straße 2, D-37699 Fürstenberg/Weser. Website: www.fuerstenberg-porzellan.com.

01.04.14-05.10.14 *Exotik über dem Nierentisch – Wandmasken, Figuren, Gefäße.* Porzellanmanufaktur Fürstenberg.

Kunst und Kitsch, Kult und Kultur der Fünfziger Jahre des letzten Jahrhunderts werden lebendig, wenn man die Gefäße, Figuren und Wandmasken von Goldscheider (wieder) sieht. Der Unternehmer Ernst Carstens, der seine 1946 neu gegründete Majolika-Manufaktur in Fredelsloh/Solling innerhalb von sechs Jahren zu einem der Marktführer für Feinsteinzeug gemacht hatte, erwarb die Lizenz und Mutterformen der Wiener Firma Goldscheider aus den 1920-er und 30-er Jahren für die eigene Produktion. 1953 begann die Fertigung figürlicher Keramiken und Wandmasken unter dem Label Goldscheider - West Germany.

Bald waren die Figuren von Paaren, Tänzerinnen, Kindern, exotischen Fremdlingen und Wandmasken aus deutschen Wohnzimmern nicht mehr wegzudenken. Die Ausstellung präsentiert aus einer großen Privatsammlung die Vielfalt der Goldscheider-Erzeugnisse, und manche Erinnerungen an Cocktailsessel, Tütenlampe und die Sehnsucht nach Exotik

der Großeltern werden wieder wach. - Eine Kooperation mit dem Geschichts- und Heimatverein Fredelsloh e. V.

03.06.14-02.11.14 *Flower Power*. Porzellan und Feinsteinzeug der frühen 1970'er von Fürstenberg, Carstens & Co. Porzellanmanufaktur Fürstenberg. Knallige Farben und flippige Gestaltungen brachen um 1970 in den grauen Alltag ein. Auch Zier- und Gebrauchsporzellan und -keramik wurde nun bunt. Um die beliebten Pop-Farben auf Porzellan zu bannen, entwickelte die Porzellanmanufaktur Fürstenberg ganz neue keramische Glasuren. Dazu arbeitete Fürstenberg mit der Feinsteinzeug-Manufaktur Ernst Carstens im nahen Fredelsloh und anderen Keramikbetrieben zusammen. Die Ausstellung präsentiert die bunten Ergebnisse dieser Zusammenarbeit, erläutert die Technologie und ordnet das Design in die Pop-Kultur der Zeit ein.

Hameln

05.04.14-17.04.14 *Sammelsurium 2*. Raritäten aus Sammlerhand. Keramik-galerie Faita, Alte Markstrasse 45, D-31785 Hameln. Website: www.keramik-galerie-faita.de. Mit Arbeiten von Ruth Barrett-Danes, Claude Champy Horst Kerstan, Uwe Krause, Pit Nicolas, Colin Pearson, Ursula und Karl Scheid, Robert Sturm, Robin Welsch u.a.

Heidelberg

Galerie Marianne Heller, Friedrich-Ebert-Anlage 2, Im Stadtgarten, D-69117 Heidelberg. Website: www.galerie-heller.de.

→13.04.14 *Interplay*. Suku Park – Ken Eastman. Galerie Marianne Heller.

04.05.14-07.06.14 *Bremer Duet*. Kirsten Brünjes & Bernd Fischer. Galerie Marianne Heller.

22.06.14-27.07.14 *Extreme Porcelain*. Arnold Annen. Galerie Marianne Heller.

10.08.14-21.09.14 *The Beauty of Materials*. Galerie Marianne Heller. Ceramics, glass, metal, lacquer and bamboo of Japanese artists Exhibition in cooperation with Yufuku Gallery, Tokio.

05.10.14-16.11.14 *Introducing Finland*. Galerie Marianne Heller. Erna Aaltonen, Åsa Hellman, Eliisa Isoniemi, Kirsi Kivivirta, Pekka Paikkari, Heikki Rahikainen, Kristina Riska, Johanna Rytkölä, Kim Simonsson, Caroline Slotte and Kati Tuominen-Niittyttä.

30.11.14-11.01.15 *Figure & Abstraction*. Silvia Siemes – Michael Cleff. Galerie Marianne Heller.

Hohenberg an der Eger

Porzellanikon Hohenberg, Deutsches Porzellanmuseum, Freundschaft 2, D-95691 Hohenberg/Eger. Tlf +49 9233 7722 01. Website: www.porzellanikon.org.

05.04.14-14.09.14 *Die Porzellanfabrik Jaeger & Co. in Marktredwitz in der Zeit des Art Déco*. Katalog. Porzellanikon Hohenberg.

Im Jahr 1814 ließ sich Carolus Magnus Hutschenreuther in Hohenberg an der Eger nieder und gründete eine Porzellanfabrik. Anlässlich dieses 200jährigen Jubiläums zeigt das Porzellanikon in Hohenberg und Selb eine große Sonderausstellung. Im Zuge dieses Jubiläums werden in einer Kabinettausstellung auf etwa 250m² Porzellane der 1897 in Marktredwitz gegründeten Porzellanfabrik Jaeger & Co. aus der Zeit des Art Déco präsentiert. Diese Fabrik gehörte viele Jahre zu den bekanntesten Porzellanherstellern in Bayern. Ihre qualitativ hochwertigen Porzellane wurden bereits auf der Weltausstellung in St. Louis im Jahr 1904 mit einer Goldmedaille ausgezeichnet.

Den Schwerpunkt der Ausstellung bilden mehr als 75 phantasievoll und aufwändig gestaltete Mokkatassen einer Hamburger Sammlerin, die diese Preziosen in mehr als 30 Jahren zusammengetragen hat. Diese Luxusobjekte im kleinen Stil wurden häufig in der Dependance von Jaeger in München-Nymphenburg in den 1920er Jahren dekoriert. Weitere Zierobjekte und Service von der Sammlerin sowie aus der Porzellansammlung des Porzellanikons geben einen Einblick in das vielseitige Schaffen dieses Unternehmens in der Zeit des Art Déco.

18.07.14-30.11.14 *Porzellan für die Welt*. 200 Jahre Porzellan der bayerischen Fabriken. Porzellanikon Selb und Hohenberg/Eger.

Hohenberg/Eger: In Nordostbayern befand und befindet sich seit mehr als hundert Jahren das Zentrum der deutschen Porzellanindustrie. 2014 jährt sich die Gründung der Porzellanfabrik Carolus Magnus Hutschenreuther in Hohenberg zum 200. Mal. Sie war der Anfang dieser beeindruckenden und erfolgreichen Geschichte. Das Porzellanikon zeigt von Juli bis November 2014 eine Sonderausstellung, die die Bedeutung der bayerischen Porzellane für den nationalen und internationalen Handel heraushebt. Türkenbecher zum Trinken des exotischen Heißgetränkes Kaffee aus der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts u.a. für Persien oder die Türkei gefertigt, werden ebenso präsentiert wie Pfeifen aus Porzellan für das männliche Vergnügen des Rauchens, das insbesondere in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts salonfähig wurde. Wurden für den modebewussten Oberlippenbarträger à la Kaiser Wilhelm II. Barttassen angeboten, so konnten die Damen von Welt passende Accessoires, z.B. Toiletten-garnituren mit Haardosen, Hutnadeln und dazugehörigen Hutnadelhaltern erwerben.

Besonderer Beliebtheit erfreuten sich Porzellane mit Sinn- sprüchen, Initialen, persönlichen Widmungen und Souvenir- objekte. Praktische Produkte wie feuerfeste Koch- und Back- geschirre fanden ab der Jahrhundertwende ihre Abnehmer. Nicht nur auf den gedeckten Tafeln findet sich bayerisches Porzellan, auch in Hotels und Gourmet-Tempeln, in der Bahn, auf hoher See und in der Luft kam es zum Einsatz. Während seine Hoheit, der bayerische Kronprinz Rupprecht von Bayern, von Hutschenreuther-Porzellan aus Selb seinen Kaffee trank, lieferte die Firma Heinrich aus Selb die Geschirre für das Luftschiff Graf Zeppelin und die Tischausstattungen u.a. für die Päpste Pius XII, Johannes XXIII und Paul VI an den Vati-

kan. Nicht fehlen dürfen in der Ausstellung natürlich die kunstvoll gefertigten Zierartikel und Figuren, die die Herzen der Porzellanliebhaber schon immer höher schlagen ließen und lassen.

Seien es Vasen der Porzellanfabrik Rosenthal aus Selb, die bereits auf der Weltausstellung 1900 in Paris prämiert wurden, Patriotistisches, wie ein Jubiläumsteller von Carl Schumann in Arzberg aus dem Jahr 1913, entstanden anlässlich des 25. Regierungsjubiläums von Kaiser Wilhelm II., ein seltenes Schreibzeug aus der Königl. Priv. Porzellanfabrik Tettau, eine brauchbare Zierde für jeden Schreibtisch oder die asymmetrischen Vasen aus Küps, die aus den 50er Jahren nicht wegzudenken sind.

Während in den 1920er Jahren noch Tanzfiguren wie Josephine Baker für Furore sorgten, eroberten in der Nachkriegszeit insbesondere die naturalistischen Tierplastiken, z.B. von Gunther Granget, den Markt. Eine solche Plastik, die Pfeifschwäne, hergestellt bei Goebel in Rödental, erhielt 1982 das schwedische Königspaar Silvia und Carl XVI. Gustav anlässlich eines Besuches der Stadt Coburg.

Selb: In Selb sind es drei Bereiche, die auf unterschiedliche Weise die Zeit ab 1989 beleuchten sollen: „Best of Design – 25 Jahre, 50 Highlights“ eine unabhängige Jury wird aus dem Porzellanschaffen der bayerischen Industrie zwischen 1989 und 2014 die Schöpfungen auswählen, die durch Gestaltung und Gebrauchsnutzen Maßstäbe gesetzt haben, Innovation und Kreativität der Branche vor Augen führen. Und dies wird seinen Platz an besonderem Ort haben, nämlich im Umfeld der Ausstellungsarchitektur eines Marcello Morandini, die dieser für solche Zwecke extra konzipiert hatte und dank der Großausstellung 2010 realisiert werden konnte.

„Trends und Tendenzen – Der Konsument und seine Lebenswelten“ – Die wirtschaftlichen Veränderungen in der Porzellanindustrie sind nicht abzukoppeln von der Lebensrealität der Konsumenten und dem geschmacklichen Wandel wie der Lebensauffassung, die die unterschiedlichen Käufergruppen charakterisieren. Inszenierungen und Videoinstallationen geben einen Einblick in die Gebrauchswelten des Porzellans, national und international, laden ein zum Sehen, Staunen und Verweilen und ebenso zum Sich-Wieder-Finden.

„Porzellan für die Welt – bayerisches Porzellan im 21. Jahrhundert“ – und das sind die Themen: Kunstfertigkeit und Eleganz in Form und Farbe, schlichte Schönheit und Opulenz, Designinnovation und Funktionalität, Ökologie und Wirtschaftlichkeit, Inklusion und interkulturelle Kompetenz! So inspirierend die Themen, so kreativ soll und wird die Szenographie dieses Teiles sein, Spektakulär unspektakulär setzt sie die Porzellane, die heute und morgen uns erfreuen oder auch uns zu Nutzen sein wollen, ins Rampenlicht.

27.09.14-12.04.15 *175 Jahre Porzellanmanufaktur Herend*. Ungarn. Porzellanikon Hohenberg.

Höhr-Grenzhausen

Keramikmuseum Westerwald, Lindenstraße 13, D-56203 Höhr-Grenzhausen. Website: www.keramikmuseum.de.

→27.04.14 *Young Clay*. Ceramics from UK. Keramikmuseum Westerwald.

06.04.14-04.05.24 *Erinnerung - erst ewig Feuer - findet Form*. Martin McWilliam. Keramikmuseum Westerwald.

Johannesberg

Galerie Metzger, Hauptstraße 18, D-63867 Johannesberg. Website: www.galerie-metzger.de.

→13.04.14 *Klaus Lehmann*. Arbeiten von 1976-2014. Katalog. Galerie Metzger.

12.10.14-02.11.14 *Margaret Curtis & Eddie Curtis*. Galerie Metzger.

Karlsruhe

Museum in der Majolika, Ahaweg 6, D-76131 Karlsruhe. Website: www.landmuseum.de.

28.06.14-05.10.14 *Max Laeuger*. Gesamt. Kunst. Werk. Badisches Landesmuseum, Schloss, D-76131 Karlsruhe Anlässlich seines 150. Geburtstags am 30.09.2014 zeigt das Badische Landesmuseum eine Ausstellung des Gesamtwerkes Max Laeugers. Er gilt als der bedeutendste badische Universalkünstler des 20. Jahrhunderts. Sein Werk umfasst Keramik, Grafik, Gärten, Architektur, Möbel und Glasfenster, aber auch Stickereien, Tapeten und Linoleumböden.

Keramik bildet den Schwerpunkt in Laeugers Werk. Die Gefäße und Baukeramiken der Prof. Laeuger'schen Kunst-Töpfereien Kandern (1897-1914) zählen zu den bedeutendsten Leistungen der europäischen Jugendstilkeramik. Mit seinen Fliesenbildern, Reliefs und Plastiken der eigenen Karlsruher Werkstatt aus den 1920er bis in die 1940er Jahre überwand der weltberühmte Keramiker erstmals in der modernen deutschen Keramik vollständig die Grenze zur Plastik und Malerei. Laeuger gilt als der Altmeister der deutschen Kunstkeramik und zugleich als ihr Erneuerer.

Auch als Grafiker, Architekt und Gartenarchitekt setzte Laeuger Maßstäbe. Seine Plakate zählen zu den ersten des deutschen Jugendstils. Mit seinen architektonischen Gärten setzte sich Laeuger an die Spitze der modernen Gartengestaltung in Deutschland. Stellvertretend dafür steht die Gönner-Anlage in Baden-Baden, der besterhaltene öffentliche Jugendstil-Garten in Deutschland.

Laeugers künstlerischer Ansatz war völkerverbindend. Durch den Besuch der Académie Julian in Paris, durch die Übernahme von Aufträgen in Belfort und Paris, aber auch in Basel, Baden, Meggen, Seewis und Weggis in der Schweiz half Laeuger entscheidend mit, die Gebiete rechts und links des Rheins zu einem zusammengehörigen Kulturraum zu ver-

binden. Für ihn gab es keine nationale Kunst. Er war davon überzeugt, dass die Kunst weltweit ähnlichen Prinzipien gehorcht. Vor allem aber in der persischen Kultur sah er sein Ideal eines materialgerechten Umgangs mit Keramik verwirklicht.

Mit ca. 350 Exponaten beleuchtet die Ausstellung ab Juni 2014 alle Facetten des Werkes von Max Laeuger. Sie zeigt aber auch, wie der sensible Künstler Keramik, Grafik, Architektur etc. aufeinander abstimmte und auf diese Weise ein Gesamtkunstwerk von seltener Harmonie und künstlerischer Durchdringung schuf.

Kellinghusen

→25.05.14 *Schale trifft Linie*. Berthold Neumann · Andreas Green. Museum Kellinghusen, Hauptstrasse 18, D-25548 Kellinghusen.

Köln

Museum für angewandte Kunst Köln, An der Rechtschule, D-50667 Köln. Website: www.museenkoeln.de.

Langerwehe

→24.08.14 *Angelika Jansen vs. Anton van Eyk mit aktuellen Kapselbrand- und Rakukeramiken und Terra Sigillata-, Terra Nigra- und Terra Albakeramiken der 1950er Jahre*. Töpfermuseum Langerwehe, Pastoratsweg 1, D-52379 Langerwehe. Website: www.toepfermuseum.de.

Landshut

Museen der Stadt Landshut, Stadtresidenz, Altstadt 79, D-84028 Landshut. Website: www.landshut.de/museen.

Leipzig

GRASSI Museum für Angewandte Kunst, Johannisplatz 5-11, D-04103 Leipzig. Website: www.mvl-grassimuseum.de.

→23.03.14 *Gefäß / Skulptur II*. Deutsche und internationale Studiokeramik seit 1946. Bogudgivelse. GRASSI Museum für Angewandte Kunst. In Folge der vor vier Jahren gezeigten Sonderausstellung „Gefäß/Skulptur“ und des dazu erschienenen Katalogbuches kamen zahlreiche bedeutende Schenkungen ins Museum. Die Fülle der neu hinzugekommenen erstrangigen Studiokeramiken deutscher und internationaler Künstler wird in einer repräsentativen Auswahl erstmalig vorgestellt.

Parallel dazu zeigt das Museum die Wettbewerbsausstellung des Richard-Bampi-Preises 2013, des höchstdotierten deutschen Förderpreises für junge Keramiker. Damit spannt sich ein keramischer Bogen von der Mitte des 20. Jahrhunderts bis in die Gegenwart.

→30.03.14 *Moderne Studiokeramik – Schenkung der Familie Schütte*. GRASSI Museum für Angewandte Kunst. Einen Neuzugang für den Bereich der modernen

Studiokeramik erhielt das Museum im April 2013. Eine Schenkung des Sammlerehepaares Annegret und Gerd Schütte aus Bad Iburg erweiterte den Bestand um 62 Objekte.

→25.05.14 *Geteilte Erde - Shared Ground*. Indigene australische Malerei und Keramik von Lotte Reimers. GRASSI Museum für Angewandte Kunst.

Die Ausstellung präsentiert eine ungewöhnliche Gegenüberstellung von Bildern indigener australischer Künstler aus der Sammlung Bähr mit Keramiken von Lotte Reimers (*1932).

Der unmittelbare Dialog von Bildern und keramischen Gefäßplastiken eröffnet überraschende gestalterische Verwandtschaften zwischen Farbstimmungen. Gegenübergestellt werden die aus Naturmaterialien entwickelten Glasuren der aus Ton gebauten Formen und die aus Erdpigmenten bestehenden oder farblich daran angelehnten Malmittel der indigenen Künstler. Der wechselnde Blick auf Keramik und Gemälde sensibilisiert die Wahrnehmung für die feinen Strukturen und das subtile Farbspiel in den Werken von Lotte Reimers und den Bildern der indigenen Künstler. Die Entdeckung stilistischer Korrespondenzen über Kontinente und Kulturen hinweg öffnet den Blick für Verbindendes und lenkt ihn gleichzeitig auf das Einzelne und Besondere.

Weißer Ton, Holzkohle und natürlicher gelber und roter Ocker in verschiedenen Farbtönen sind die Materialien, aus denen die Künstlerinnen und Künstler von Warmun ihre Farben selbst herstellen. In der Malerei mit Erdpigmenten, also mit einem Material des Landes selbst, offenbart sich die tiefe Verbundenheit, die die indigenen Künstler zwischen dem Menschen, dem ihm zugehörigen Land und ihrer Kunst herstellen. Sie setzen ihre Kunst bewusst zur Weitergabe ihrer Kultur sowohl an die eigenen Nachkommen als auch an die weiße Gesellschaft ein.

Lotte Reimers (geb. 1932 in Hamburg), hat seit 1965 ein umfangreiches eigenes keramisches Werk geschaffen. Völlig eigenständig, von keramischen Moden und Zeitströmungen unbeeinflusst, geht die Künstlerin zu den Ursprüngen der Töpferei zurück und baut Gefäße aus rauem schamottiertem Steinzeugton von Hand auf. In der Verwendung gewachsener Rohstoffe und der naturkongruenten Motive in ihren Kunstwerken zeigt sich Lotte Reimers' Naturbezug. Das Bewusstsein, aus dem unendlichen Formen- und Farbenreichtum der Natur zu schöpfen, sie jedoch niemals beherrschen zu können, bestimmt ihr Schaffen. Die Keramiken von Lotte Reimers stammen aus der Sammlung des GRASSI Museums für Angewandte Kunst und aus privaten Sammlungen.

Ludwigsburg

Keramikmuseum des Württembergischen Landesmuseum, Schloss Ludwigsburg, Schlossstrasse 30, D-71634 Ludwigsburg [ved Stuttgart]. Website: www.schloss-ludwigsburg.de.

Einzigartige Schätze der keramischen Kunst präsentiert das Landesmuseum Württemberg im zweiten Obergeschoss des Neuen Hauptbaus. Auf rund 2000 m² sind neben Ludwigsburger Porzellan Kunstobjekte vom mittelalterlichen Steinzeug bis zur Künstlerkeramik des 20. Jahrhunderts ausgestellt.

Ein Höhepunkt ist die 2000 Stücke umfassende Studiensammlung von Ludwigsburger Porzellan. Reich geschmückte Service und Tafelaufsätze vermitteln einen Eindruck vom verschwenderischen Glanz der höfischen Tafelkultur. Figurengruppen geben eine Ahnung vom Alltagsleben der Menschen in der Zeit des Rokoko. Die große Sammlung des Landesmuseums Württemberg, die in Schloss Ludwigsburg zu sehen ist, zeigt Spitzenstücke aller bedeutenden Manufakturen des 18. und 19. Jahrhunderts.

Farbenprächtig und rar: Italienische Majolika füllt einen eigenen Ausstellungsraum im Keramikmuseum. Das Landesmuseum Württemberg verfügt über die zweitgrößte Sammlung dieser Glanzleistungen der Keramikunst in Deutschland. Der knapp 800 Stücke umfassende Bestand geht auf die ausgeprägte Vorliebe des württembergischen Herzogs Carl Eugen zu Italien zurück. Er kaufte die Stücke bei Kunsthändlern in Augsburg und Nürnberg. Die meisten sind mit figurenreichen Motiven der Antike oder der Bibel bemalt.

Eine große Bandbreite verschiedener Stile und Techniken zeichnet die Keramik des 19. und 20. Jahrhunderts aus. Besonders experimentierfreudig zeigten sich die Künstler vom Jugendstil bis zur Gegenwart. Damals entstanden in den großen Porzellanmanufakturen wie Meißen, Berlin oder Sèvres Prunkvasen fürstlichen Ausmaßes. Sie gehören zu den beeindruckendsten Exponaten der Ausstellung.

Schlossmanufaktur Ludwigsburg, Im Schloss, D-71634 Ludwigsburg. Website: <http://www.schlossmanufaktur-ludwigsburg.de>.

Mettlach

Keramikmuseum Mettlach, Alte Abtei, Saaruferstraße, D-66688 Mettlach. Website: www.keramikmuseum-mettlach.de.

Rastatt-Förch

Schloss Favorite, Am Schloss Favorite 5, D-76437 Rastatt-Förch. Website: www.schloss-favorite.de.

Slesvig

Schloss Gottorf, D-24837 Schleswig. Website: www.schloss-gottorf.de.

Selb-Plössberg

Porzellanikon Selb [Europäisches Industriemuseum für Porzellan, Europäisches Museum für Technische Keramik og Rosenthal Museum], Werner-Schürer-Platz 1, D-91800 Selb. Website: www.porzellanikon.org.

Staufen

Keramikmuseum Staufen, Wettelbrunner Str. 3, D-79219 Staufen. Website: <http://www.landesmuseum.de>.

→15.06.14 *Das Porzellan, der Elefant und anderen Kreaturen*. Der Keramiker Peter Guggenbühler. Keramikmuseum Staufen.

04.04.14-18.05.14 *Kyra Spieker*. Keramikmuseum Staufen.

23.05.14-06.07.14 *Karin Stegmaier*. Keramikmuseum Staufen.

06.07.14-30.11.14 *Mit Herz und Hand fürs Vaterland*. Propaganda-Keramik aus der Zeit des ersten Weltkriegs. Keramikmuseum Staufen.

Die Ausstellung zeigt „Propaganda-Keramik“ aus deutscher Produktion, darunter auch Exponate aus der Karlsruher Majolika und den Zeller keramischen Fabriken. Solche Erinnerungsartikel wurden im Ersten Weltkrieg massenhaft produziert. Wandteller, Krüge, Tassen und Vasen mit Eisernem Kreuz, Kriegsmotiven oder Durchhalteparolen wie auch figürliche Keramik in Form von Infanteristen oder Dragonern halfen, den Inlandsmarkt zu mobilisieren und den infolge des Krieges reduzierten Auslandsumsatz zu kompensieren. Gleichzeitig dienten diese Erinnerungsstücke als Bindeglied zwischen Front und Heimat, und ihr Kauf wurde als moralische Unterstützung der Soldaten verstanden.

Thurnau

13.04.14-31.08.14 *Der Ton macht die Musik*. Töpfermuseum Thurnau, Kirchplatz 12, 95349 Thurnau. Bereits seit Jahrhunderten wird das Material Ton in ganz Europa dazu genutzt, neben Geschirr auch Klangobjekte und Musikinstrumente herzustellen. blieb dies für die meisten Töpfer auch nur ein Nebenerwerb, so ergibt sich bei sorgfältiger Recherche dennoch eine enorme Vielfalt an verschiedenen keramischen Klangobjekten. Ihre Ausformungen sind so verschieden wie die Methode der Klang-erzeugung.

Weiden

Internationale Keramik-Museum, Zweigmuseum der Neuen Sammlung, Luitpoldstraße 25, D-92637 Weiden. Website: www.die-neue-sammlung.de.

Belgien

Bruxelles

Musées royaux d'Art et d'Histoire/ Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, 10 Jubelpark, B-1000 Bruxelles. Katalog. Website: www.kmkg-mrah.be.

Puls Contemporary Ceramics, Edelknaapstraat 19 rue du Page (Châtelain), B-1050 Bruxelles. Website: www.pulsceramics.com.

→03.05.14 *Bodil Manz & Michael Geertsen*. Puls Contemporary Ceramics.

Raeren

→30.03.14 *Raerener Schätze kehren heim/Treasures from Raeren Return Home*. Katalog. Töpfermuseum Raeren, Burgstrasse 103, B-4730 Raeren. Website: www.toepfereimuseum.org.

Nederlandene

Delft

Galerie Terra Delft, Galerie voor hedendaagse keramiek, Nieuwstraat 7, NL-2611 HK Delft. Website: www.terra-delft.nl.

Deventer

11.05.14- 14.06.14 *Contrasten · studiokeramiek uit Hamburg; Karin Bablok en Elke Sada*. Loes and Reinier Gallery, Korte Assenstraat 15, NL-7411 JP Deventer. Website: www.loes-reinier.com.

On this exhibition we will present the work of two potters that had their studio at the same address, a former school building in Hamburg. At the moment this press message is written, one of them, Elke Sada has moved over to Leipzig. The Works of both potters are full of contrast, though there are similarities as well.

Karin Bablok (1964) has chosen porcelain as her favourite material. With porcelain she creates on the potters wheel container forms that are later, when leather hard alternated and cut into unique vessels. The white surfaces form a canvas for a tight geometric decoration in black basalt glaze which is applied on the outer as well as on the inner surface of the pot. The thin wands of these objects also play a role in the composition; the transparency of the pot wand makes the geometric composition refined and exiting.

Besides these geometric patterns Karin Bablok has another decoration method. That is a spontaneous brush painting, also in black glaze. Here the inspiration of the moment plays an important role, We see a subtle dancing brush writing but also dramatically positioned touches that may change into rhythmic accents. The black basalt glaze is sometimes combined with a single colour accent, which gives the work a somewhat Japanese effluence.

A third line in the Works of Karin Bablok is to be seen in her treatment of with stains coloured porcelain masses. From these coloured porcelain the throws cylinders that are exact of the same measure. When leather hard the cylinders are cut into rings that are put together. The thus created pastel coloured vessels can be alternated and cut as the other objects. Often she uses a third inner wand, which gives the vessel an architectural character. The viewer is invited to take the vessel in his hands to observe it from different angles.

Karin Bablok was educated in Höhr-Grenzhausen and Koblenz, she did workshops in Korea and Japan and since 2006 she Works in the studio in Hamburg. She fires her porcelain vessels at 1300°C in a gas kiln.

Elke Sada (1965) was first educated to chemist, followed by a twelve year career in chemical research in Germany, the USA and in Italy. During her stay in the USA she choose courses of painting and drawing as a way of leisure, she also had her first contacts with clay.

In Italy during a course of throwing in Tuscany the penny dropped definitely. Elke went off to Britain, enrolled at the University of Bath and two years later at the Royal College of

Art in London where she got her Masters of Art degree in 2005 in ceramics and glass. In 2007 she moved to a studio in Hamburg and thus she became the neighbour of Karin Bablok.

The work of Elke has just like Karin several directions. On this exhibition she will present two of them: the series called capriccio and a range of work that she present under the name of "Hallstatt" pieces.

Elke Sadas primary inspiration is that of a painter. She makes spontaneous paintings with stained slips on plaster that functions as her canvas. This painting is surrounded with a little dike of clay, than the surface is filled with a moulding clay of her own preparation. After drying the dike is cut away and the leather hard slab of clay is taken from the plaster. The painting is now transferred onto the slab of clay. Working on the slab this is transformed into a container. In this way she created the series capriccio. Colourful vessels in different sizes where the joy of painting is spalling. The capriccio-series is made from white clay that after biscuit firing is glazed with a transparent glaze and fired again at 1140° C.

The "Hallstatt" pieces originated after a visit to the Hallstatt-museum in Austria in 2010. Elke was there once and she became impressed by a reconstruction of a copper pot of which the fragments were visibly riveted together. In a similar way she builds these vessels from little slabs of clay are affixed while the sutures stay visible; it is as if the particles are welded together. These Hallstatt pieces are made with red firing and black firing clay, crogged clay and also porcelain clay. When leather hard they are painted in a colour palette inspired by a book "The World of Birds". Many of these pieces have then Latin bird names. After biscuit firing at 960° the work is partially glazed and fired once again at 1180 to 1200°C.

Groningen

Groningen Museum, Groningen, Museumeiland 1, NL-9711 ME Groningen. Website: www.groningermuseum.nl.

Leeuwarden

06.09.14-31.05.15 *Op de thee*. Museum Het Prinsenhof. Grote Kerkstraat 11, NL-8911 DZ Leeuwarden. Website: www.prinsessehof.nl.

Rotterdam

→21.09.14 *Lucie Rie and Hans Coper*. Katalog. Museum Boijmans Van Beuningen, Museumpark 18-20, NL-3015 Rotterdam CX. Website: www.boijmans.nl.

Museum Boijmans Van Beuningen is exhibiting ceramics in the Klaverblad made by the potters Lucie Rie (1902-1995) and Hans Coper (1920-1981). The museum owns thirty-seven pieces by Rie and twenty-six by Coper. In 1967 former curator Dorris Kuyken-Schneider invited these two potters to Rotterdam for the first time to give a combined presentation. Since then the work of both these artists has become part of many elite museum and private collections all over the world.

Lucie Rie and Hans Coper are considered to have been the most eminent British potters of the second half of the twentieth century. Yet neither was born in the United Kingdom. Both fled from the growing menace of the Nazi regime at the end of the nineteen-thirties. Lucie Rie was a fully qualified and accomplished ceramicist when she emigrated from Vienna to London in 1938. In 1939 Hans Coper was a young man of 19 when he fled Germany, where he was born. His career as a potter started in 1946 as an assistant to Lucie Rie. It was the start of close friendship and cooperation.

Lucie Rie. Throughout her career Lucie Rie carried on doing her own thing regardless. Initially she ignored advice from the influential British potter Bernard Leach, and later on she similarly took no notice of the innovative trends in the work of contemporaries. Rie based the shapes of her pieces on classical ceramics, the dateless bowl, vase and pot. She experimented with colours and textures and she devised a wide range of decorations. She was best known for her line decorations, a few lines, sometimes crossing, applied in sgraffito or with a brush. A special feature of her works was that all of them were glazed when they had only been dried. This meant that they only had to be fired once.

Hans Coper. Hans Coper's pots were less conventional than Rie's. His work is also less colourful. Coper used mainly white, buff, brown and black. Unlike the refined crockery that Coper made together with Rie, his vases are more monumental. His work can best be characterized as searching for new shapes. He created these forms using separate pieces, which he threw on a potter's wheel, but were cut to size afterwards. Sculpture was his greatest source of inspiration. He particularly admired Constantin Brancusi and Alberto Giacometti. Like them, Coper paid a great deal of attention to the correct relationship between the object and its base.

Tegelen

Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen, Pottenbakkersmuseum, Kasteellaan 8, NL-5932 AG Tegelen.
Website: www.tiendschuur.net.

→11.05.14 *Johan van Loon – 80 years.* Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen, Pottenbakkersmuseum. Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen presents a solo exhibition in honour of Johan Van Loon. This one-man exhibition is organised on the occasion of Johan Van Loon's 80th birthday, which he hopes to celebrate in 2014. This is a great moment to look back on his nearly 60-year-long career. During his entire career, he has always preferred one particular material: porcelain.

His uninhibited, experimental, almost playful way of working raised him to great heights, with solo exhibitions at home and abroad. His work can be found in the collections of over 20 major museums worldwide. He held visiting lectureships and created designs for major porcelain brands such as Rosenthal.

Johan van Loon (1934) started his career in Amsterdam. From 1952 to 1956, he studied textural design at the Insti-

tute for Industrial Art, presently called the Rietveld Academy. The fact that Johan's father had a job with KLM was very convenient, because it meant that he could travel free unlimitedly and he made abundant use of it for study trips and later for ceramics lessons. His interest in ceramics was aroused in 1958. He attended lessons with, for instance, Lucie Rie in London, Stig Lindberg in Stockholm and Kylikki Salmenhaara, designer for the Arabia in Helsinki.

From 1966, he taught at the Academy of Arts, the AKI, in Enschede, where he set up the ceramics department. From 1977, he also taught at the St. Joost in Breda. In 1976, he received an invitation to come and design unique items for Kongelig Porslin Copenhagen. Here, he fell under the spell of the whiter than white material porcelain. He experimented to his heart's content; perhaps his work was a bit too daring for them. Ultimately, none of his designs were taken into production. Here, he developed a method to give moulded work an interesting skin by placing one or several pieces of textile into the casting moulds.

In 1979, Johan was an internationally established artist. He had a solo exhibition at the Boymans Van Beuningen museum in Rotterdam. His star continued to rise. In 1980, he received an invitation from the renowned Rosenthal Porcelain factory in Selb (Germany). He was given the position of freelance designer. He could now join the illustrious company of co-designers such as Lucio Fontana and Walter Gropius. Designs which he made and which were taken into production included the 'elephant vase', the 'Blue-hour' service and the Siegnum porcelain jewellery collection. He acquired a lot of experience here with respect to moulding and working with gold lustres.

In addition to these design activities, he continued to make autonomous and free work in his own workshop, paying special attention to experiments and testing of materials. He was driven by an incessant urge to play and discover. This explains why, at the age of 60, he enthusiastically entered the wondrous world of glass in glassworks "the Oude Horn" in Acquoy. Some of his designs were taken into production by the Leerdam glassworks.

In 1997, he started experimenting on a large scale at the European Ceramics Work Centre in Den Bosch. His urge for testing still not decreased yet. In addition to ceramics, he always continued to work with textiles.

Now, after a career of nearly 60 years, it is hard to say where his preference lies: textiles or ceramics. He seems not to bother about what he works with or the properties of the materials. He explores the boundaries going far beyond them. He knots and weaves and drapes porcelain, he shapes, paints and decorates textiles as if they were ceramics. He will not consider packing it in for a long time: playing, experimenting and discovering have been his drive up to the present day!

→11.05.14 *Generous donation for Tiendschuur.* Collector Petra Verberne donates 50 ceramic works of art to Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen. Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen is delighted to receive a particularly generous donation of over 50 ceramic works of art. Works of renowned ceramics by artists from home and abroad. Ceramics col-

lector and connoisseur Petra Verberne has made this donation. From this week, 30 items from this donation can be admired in the ceramics museum's permanent exhibition.

For many years now, Petra Verberne has been a welcome visitor to the Tiendschuur. She regularly bought work from the exhibitions. This has created the unique situation that her collection reflects the museum's exhibition history. In addition to the Tegelen Ceramics Centre, the Venray ceramics collector visited many galleries and fairs at home and abroad, where she also bought works of art. In this way, a collection was built up containing work from only the best ceramists in Europe. When buying a work, she did not use the criterion whether it would be a good match with her curtains or whether it would look good on the shelf in the cabinet. The only thing that mattered was buying the best piece made by the ceramicist concerned!

Petra Verberne started collecting in 1990, driven by idealism to offer a platform for a 'forgotten art discipline': ceramics. She wants to show the artistic aspects of contemporary ceramics, not those of ceramics as functional ware, but of ceramics as works of art. She defines it as follows: "Everybody has different ideas when they hear the word 'potter' or 'ceramicist'. What I am trying to show is the freedom ceramicists have acquired for themselves in their craft in the last twenty-five years. Many have developed to become free artists. The starting point here often is the pot, dish or jug, shaped in a free way, no longer serving as functional ware for daily use. In short, objects in their own right that are pleasant to look at. Finding and collecting these objects is my ambition.

In other words, she did not collect to decorate her house, but to draw attention to this 'forgotten discipline', preserve it and show it to the public. That is why donating her collection was a logical consequence: more than that, she has selected the works of art on this basis. She had planned all in advance. This was why she bought museum pieces.

In 2005, Petra Verberne showed part of her collection in the Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen. From that time, she began to entertain the idea of donating her collection to this museum, but there was not much prospect due to the limited space in the Tiendschuur. All her hopes were focused on the relocation of the museum to the monasteries in Steyl. These developments, however, were not making any real progress. In November 2012, at last, plans for a relocation of the ceramics centre to Steyl became more concrete and it looked as if all parties involved had reached agreement about it. Now that the negotiations and further development of the plans of the relocation to Steyl had been started, this was the signal for her to proceed to donation. In December 2012, finally, the time had come for her to donate her collection to the Tiendschuur. For the time being, her collection is on display in the Tiendschuur, but later it will move to Steyl together with the rest of the collection of the museum.

In addition, from that moment, there will also be another generous loan on display from the Maastricht Centre Céramique, with stoneware found, for instance, on the Maasboulevard in Venlo and an impressive Roman storage pot found during A73

construction activities in Swalmen.

23.05.14-14.09.14 *Raku*. Keramikcentrum Tiendschuur Tegelen, Pottenbakkersmuseum.

Frankrig

Henrichemont

Le Centre céramique contemporaine, La Borne, 18250 Henrichemont. Website: <http://laborne.org/>. Her vises kun nogle enkelte udstillinger – se derfor website.

26.07.14-02.09.14 *D'art et de feu - la céramique contemporaine en Belgique*. Le Centre céramique contemporaine. Deltagere: Caroline Andrin - Nathalie Doyen - Mieke Everaet - Sarah Guilloux - Marnix Hoys - Kris Kamp - Vincent Kempnaers - Coryse Kiriluk - Anne-Marie Laureys - Thérèse Lebrun - Jean Claude Legrand - Yves Malfliet - Hugo Meert - Coline Rosoux - Kaorou Sasaki - Antonino Spoto - Frank Steyaert - Peggy Wauters - Fabienne Withofs.

18.10.14-25.11.14 *Jean-François Thierion*. Le Centre céramique contemporaine.

Paris

→19.04.14 *Alev Ebüzziya Siesbye*. Galerie Silbereis, 13, rue de Baune, 75007 Paris. Website: www.galerie-silbereis.fr.

For the connoisseur of traditional ceramic form, there are few more satisfying works than those of Alev Ebüzziya Siesbye. The very range of her work, consisting of bowls and plates, makes a significant statement in today's ceramic art. Her œuvre, in fact, stands as something of a reproach to those potters who for lack of competent training or talent seem to feel that their work must shock or offend the sensibilities of the viewer to succeed.

These seeming simple forms are, in fact, as complex as they are subtle and the same can be said for the relationship of glaze to body. Alev's bowls seem almost magically constructed, with their strong enclosing form made light, almost floating, by the smallest footing that sheds are to give them. There is, quite simply, a complete uniqueness to her pieces that confirms the signature quality of any of the world's great potters. One cannot overstate the quality subtly in the work of this artist. It is attribute of her work that will stand the test of time.

→19.05.14 *Picasso céramiste et la Méditerranée*. Musée National de Céramique Sèvres, Place de la Manufacture, F-92310 Sèvres. Website: www.musee-ceramique-sevres.fr

→05.05.14 *Esben Klemann et Pernille Pontoppidan Pedersen*. Chaotiquement Vôtre. Installation, Sculpture et video. Galerie Maria Lund, 48 rue de Turenne - 75003 Paris. Website: www.marialund.com.

Bøger, kataloger og artikler om dansk keramik 2013

ved Gunnar Jakobsen

Japanisme på dansk · Kunst og design 1870-2010. Af Mirjam Gelfer-Jørgensen. Arkitektens Forlag [Website: www.arkfo.dk], København 2013. 424 s. ill. litt. noter. register. ib. 450 kr. [Beate Andersen, Inger Louise Bach, Thorvald Bindsbøll, Karin Blom, Ludvig Brandstrup, J.J. Bregmø, H.A. Brendekilde, Christian Bruun, Anne Marie Carl Nielsen, J.P. Dahl-Jensen, Elisabeth Drewes Kofoed, Valdemar Engelhardt, Gutte Eriksen, Fanny Garde, Carl Halier, Niels Hansen Jacobsen, K. Hansen Reistrup, Effie Hegermann-Lindencrone, N.G. Henriksen, Gerd Hiort Petersen, Hans Hjorth, Thora Hjorth, Suzette Skovgaard Holten, Georg Jensen, Chr. Joachim, Richard Kjærgaard, Elise Konstantin-Hansen, Nathalie Krebs, Arnold Krog, Pietro Krohn, Knud Kyhn, C.F. Liisberg, Finn Lynggaard, Morten Løbner Espersen, Bodil Manz, Richard Manz, Ursula Munch-Petersen, Hans Munck Andersen, Dorthe Møller, Erik Nielsen, Niels Nielsen, Patrick Nordström, Gunnar Nylund, Cathinca Olsen, Johanne Oppermann, Ole Palsby, Carl Petersen, Christian Poulsen, L.A. Ring, Sigrid Ring (Sigrid Kähler), Inger Rokkjær, Joakim Skovgaard, Niels Skovgaard, Harald Slott-Møller, Edith Sonne Bruun, Snorre Stephensen, Eva Stæhr-Nielsen, Sys Thomsen, Nils Thorsson, Georg Thylstrup, Tora Urup, Hans Vangso, Gertrud Vasegaard, Myre Vasegaard, Ivan Weiss, Per Weiss og J.F. Willumsen m.fl. samt Alumina, Bing & Grøndahl, L. Hjorth's Terracotta-Fabrik, P. Ipsens Enke, Kjøbenhavns Leervarefabrik (G.A. Eifrig), Den kongelige Porcelainsfabrik, Herman A. Kähler, Erik Mangor A/S, A. Michelsen, Nylund & Krebs' keramiske Værksted, Royal Scandinavia, Saxbo og Utterslev Pottemageri (Johan Wallmann)].

Influences from Japan in Danish Art and Design 1870-2010. By Mirjam Gelfer-Jørgensen. Arkitektens Forlag [Website: www.arkfo.dk], København 2013. 424 s. ill. litt. noter. register. ib. 450 kr.

Pia Andersen. Las Cuatro Estaciones. Maleri og porcelæn udført hos Royal Copenhagen. Galerie Provence, Vadum 2013. 36 s. incl omslag, se specielt s 3 samt 10-11 og 18-19 [Porcelænsvaser dekoreret for Royal Copenhagen i 2012]. ill. litt. [Udstilling i Brøndsalen på Frederiksberg 2013].

Vietnam - ingen skår i samvittigheden. Interview af Anne Black og Mrs. Hang ved Marie Larsen. Udvikling. 40. årg. 3/2013, s 34-36. ill. [Khanh An Ceramics i Bat Trang i Vietnam, hvor Anne Black får produceret sine ting].

Anne Blacks charmerende cigaræske af Mathilde Rude. [hjemme hos]. Boligmagasinet. 161/2013, s 50-59. ill.

Lysets handlinger. Peter Brandes. Vejleå Kirke · Ishøj. Af Ettore Rocca, Duncan Macmillan og Pia Skogemann. Aarhus Universitetsforlag, Aarhus 2013. 240 s, se specielt s 156-158 og 168 ff. ill. litt. noter. (s 7-34 Brudt lys, en regnbuekirke. Af Duncan Macmillan, s 35-47 I Urskitser, s 48-65 Vejleå Kirkes glasmalerier. Af Pia Skogemann, s 66-77 II Isak, s 78-87 III Job, s 88-99 IV Kain og Abel, s 100-119 V Lazarus, s 120-139 VI Getsemane, s 140-167 VII Korsfæstelse og opstandelse, s 168-185 VIII Krucifiks, s 186-211 IX Kirkesølv, s 212-222 X Orgel og lysglobe, s 223-233 Kunst, arkitektur og tro. Af Ettore Rocca, s 335 Dengang og femten år derefter. Af Peter Brandes og s 236-239 Bibliografi. [De omtalte bøger relaterer direkte og indirekte til Peter Brandes' arbejde med kristen kunst]).

Works of Light. Peter Brandes · Vejleå Church. By Ettore Rocca, Duncan Macmillan and Pia Skogemann. Aarhus University Press, Aarhus 2013. 240 s, se specielt s 156-158 og 168 ff. ill. litt. noter. (s 7-34 Refracted Light, A Rainbow Church. By Duncan Macmillan, s 35-47 I Original Sketches, s 48-65 The Stained Glass Windows. By Pia Skogemann, s 66-77 II Isaac, s 78-87 III Job, s 88-99 IV Cain and Abel, s 100-119 V Lazarus, s 120-139 VI Gethsemane, s 140-167 VII Crucifixion and Resurrection, s 168-185 VIII Crucifix, s 186-211 IX Church Silver, s 212-222 X Organ and Candle Globe, s 223-233 Art, Architecture and Faith. By Ettore Rocca, s 335 Then, and Fifteen Years Later. By Peter Brandes og s 236-239 Bibliography. [These publications relate directly or indirectly to Peter Brandes's work with Christian Art]).

Mogens Bøggild på Thorvaldsens Museum. Thorvaldsens Museum, København 2013. 108 s. ill. noter. (s 6-7 Forord. Af Stig Miss, s 9-79 Mogens Bøggild og syv skulpturer i det offentlige rum. Af William Gelius og s 81-108 Nogle temaer i Mogens Bøggilds kunst. Et essay om at se på naturalistisk skulptur. Af Rasmus Kjærboe).

fifty / fifty / fulby. Hans og Birgitte Börjeson. En fortælling om os og vores keramiske værksted i Fulby gennem 50 år. Fulby 2013. 64 s med spiralryg. ill. litt. dansk og engelsk tekst. (s 4-5 Fulby femti i fuld form/ Fulby - Fine form at fifty. Af/by Bodil Busk Laursen, s 6-8 samt 57 og 60 Min keramiske historie/My pottery story. Af/by Hans Börjeson og s 44-45 Om keramik-markeder/About pottery markets).

fifty / fifty / fulby. Hans og Birgitte Börjeson. kunst & borger. 203. jul-aug 2013, s 5-12 samt forside (s 6 fulby femti i fuld form. Af Bodil Busk Laursen og s 8-11 kunsten at salte. Af Jorunn Veiteberg). ill. litt.

På vej mod 100 "tårne". Huse, spir, bådhus, både og andre inspirationer. Sten Børsting. [Tekst] af Sten Børsting. Ribe 2013. 36 s incl omslag. [Sten Børsting].

Finale. Lis Ehrenreich/Poul Pedersen. Galleri North, København 2013. 32 s. ill. litt. (s 3 Forord. Af L.E. + P.P. og s 20 Reduced HVID Af Lis Ehrenreich).

Krukkemanden fra Valby af Finn Risom. Danske Pottemagere. 33/2013, s 5-7. ill. [G.A. Eifrig].

Pottemagerudsmykning på Københavns Rådhus. – den ukendte historie om Gustav Eifrigs tilbudsfad og borgerrepræsentationens herretoilet. Af Finn Risom. Danske Pottemagere. 33/2013, s 8-10. ill.

The French Connection. Royal patronage and the origins of porcelain production in Denmark. By Ulla Houkjær. The French Porcelain Society Journal. Volume V [Essays in Honour of Dame Rosalind Savill. Ed. by Oliver Fairclough]. 2013. [Louis Fournier]. *

Porcelæn i verdensklasse. Tema: Fanny Garde & Effie Hegermann-Lindencrone. Af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 16. årg. 5/2013, s 40-45. ill. litt.

Luksus. Forbrug og kolonier i Danmark i det 18. århundrede. Af Mikkel Venborg Pedersen. Museum Tusulanums Forlag, København 2013, s 83-85 og 327, i øvrigt passim. noter. [Bogen omhandler bl.a. Christian Gierløff (1706-1785) Store Kongensgade Fajancefabrik og dennes bror, porcelænshandler Johann Gierløff (1708-1800)].

Lotte Glob. By Lotte Glob. [Del af afsnittet "Ceramic artists working with natural materials"]. I: Natural Glazes. Collecting and making. By Miranda Forrest. The New Ceramics. Bloomsbury, London 2013, s 90-92. ill. [Teknik].

Skotland - Gensyn med Lotte Glob. Søren Ryge [Petersen] præsenterer. DR/ArtPeople, København 2013. DVD. 153 min. [Fjernsynsudsendelser fra Danmarks Radio 1998 og 2013]. *

Ler. 16 digte. Af Eske K. Mathiesen. Galleri Fjaltring, Fjaltring 2013. 20 s. [Digte skrevet til Mette Gravlev Poulsens udstilling i Galleri Fjaltring].

Arje Griegst. Goldsmith, Designer and Sculptor/ Guldsmed, designer og billedhugger. By/af Kerstin Wickmann. Forlaget Vandkunsten, København 2013. 409 s. ill. litt. noter. parallel dansk og engelsk tekst. (s 212-227 Smykker i porcelæn/Jewellery in Porcelain og s 230-249 Et spisestel, der er skyllet op på land/A Dinnerware Like "Washed Ashore" Shells [Konkylie]). [Den kongelige Porcelainsfabrik].

Jørgen Hansen. [Avis]. Udgave Nr. 1. Oktober 2013. 16 s. ill. (s 1. [Tekst]. Af Jørgen Hansen, s 4 ff Beskrivelse af forslagetets samspil med visionerne og funktionerne i byggeriet. Af Jørgen Hansen og s 8 [Tekst om Jørgen Hansens brændingsskulpturer]. Af Lisbeth Bonde). [Udsmykning af Lokalcenter Rosenvang i Viby for Aarhus kommune].

Kunsten kommer med hjem af Christina B. Kjeldsen. Alt [for damerne] Interiør. Februar 2013, s 53-59, se specielt s 53 samt 56 (Værkstedet · Kerativ baghusstemning) og 57 (Hjemmet · Klassisk svensk charme). ill. [Jeanette Hiiri].

Anne Mette Hjortshøj. By Anne Mette Hjortshøj. The Log Book 53. 2013, s 12-15. ill.

Friends and Fire-Mates. Om keramikeren Nina Hole og hendes globale tændstikæske-skulptur-projekt. Af Henrik Marxen. Billedpædagogisk Tidsskrift. 1/2013, s 4-7. ill. litt.

Kirsten Holm · Stanislaw Zoladz. Dronninglund Kunstcenter, Dronninglund 2013. 25 s, se specielt s 4-13. ill. (s 1 Forord. Af Jette Abildgård, s 5 Den følsomme sansning · Keramik i mesterklassen. Af Lars Lisberg og s 6-7 og 11 [Tekst]. Af Kirsten Holm).

Susette Holten født Skovgaard. - *Den glemte søster*. Red. af Anne-Mette Villumsen og Teresa Nielsen. Forord af Anne-Mette Villumsen og Teresa Nielsen. Skovgaard Museet [Website: www.skovgaardmuseet.dk], Viborg 2013. 224 s. ill. litt. ib. noter. 175 kr.

Steen Ipsen. An Opus in Nine (and counting) Movements. By Noel Montrucchio. New Ceramics. 4/2013, s 34-37. ill.

Hånden om leret. Lone-Lotte Janns. KunstCentret Silkeborg Bad, Silkeborg 2013. 40 s. ill. litt. (s 5 Forord. Af Iben From, s 13-18 Hånd om leret. Af Lisbeth Tolstrup).

Ørnefrisen på Aarhus Teater. Når ens forfædre bider en i haserne. Af Lars Kähler. Danske Pottemagere. 33/2013, s 2-4. ill. [Restaurering af Ørnefrisen på Aarhus Teater af K. Hansen Reistrup].

Bodil Manz. "Pour moi, la nature est tout". Par Pascale Nobécourt. La Revue de la Céramique et du Verre. 193/2013, s 26-33. ill. *

Bodil Manz. Fire dage med Bodil. Portrætfilm. DVD. Produceret af Jacob Jørgensen. JJ Film ApS. 2013. 28 min.

Kristine Markussen - En unik kunsthåndværker/Kristine Markussen - Eqqumiitsuliortoq asseqanngitsoq/Kristine Markussen - A unique art craftsman. Red. af/by Bjarne Ljungdahl. Panigiit, Sisimiut 2013. 81 s. ill. dansk, grønlandsk og engelsk tekst. (s 9-17 Kristine Markussen - En unik kunsthåndværker af vor tid. Af Bjarne Ljungdahl, s 21-29 Kristine fortæller selv, s 33-43 Kristine Markussen - Eqqumiitsuliortoq asseqanngitsoq. All. Bjarne Ljungdahl, s 45-53 Kristine nammineq oqalutuarpoq, s 57-65 Kristine Markussen - A unique art craftsman. By Bjarne Ljungdahl og s 67-77 Kristine is telling about herself).

anne nielsen · keramiker. [2013]. 5-fløjet folder. ill.

Nyt medlem på Sjælland. Danske Pottemagere. 33/2013, s 12. ill. [Henrik Schmidt, Birkerød Pottemageri].

Bente Skjøttgaard. Entre ciel et terre. Par Pascale Nobécourt. La Revue de la Céramique et du Verre. 192/2013, s 30-35. ill. *

Kynos – 'som en hund'. Af Erik Meistrup. Danske Kunsthåndværkere, København 2013. [8 s]. ill. [Marianne Steenholdt Bork].

Sagas of the Gods on Ceramics by Anne Cirkola. [Project]. new ceramics. 5/2013, s 48-49. ill. [Helle Theilgaard og Anne Cirkola].

Lin Utzon. Kastrupgaardssamlingen, Kastrup 2013. 132 s. ill. (s 4-5 Forord/Preface. Af/by Inge Dybbro, Sine Kildeborg & Karen Margrethe Fabricius, s 8-13 og 16-21 Lin Utzon. Af/by Ebbe Mørk, s 23-75 Udsmykninger /Commissioned works, s 77-89 Porcelæn/Porcelain, s 91-99 Dekorerede Madammer/Painted Ladies, s 100-101 ff og 104-105 Lin, Luchu og lavendlerne/Lin, Luchu and the lavender. Af/by Thomas Mølvig, s 107-127 Siurells/Siurell dance samt s 128-129 og 130-131 Biografi/Biography).

Hans Vangso. Oxford Ceramics Gallery, Oxford 2013. [8 s incl omslag]. ill. (s 5 Introduction. By David Whiting).

101 kunstnere - 2013. Red. af Tom Jørgensen. Forlaget JA, [Holbæk] 2013. 207 s. ill. [Bodil Dam, Trine Guld, Dorthe Henningsen, Lea Nielsen, Pernille Pontoppidan Pedersen, Heidi av Reyni, Tage Størup, Peter Tybjerg og Elena Wils].

Knabstrup keramik. Kvalitet til folket. Af Mathilde Rude. Antik & Auktion. 16. årg. 4/2013, s 62-65. ill.

Royal Copenhagen solgt til finske Fiskars af Gunnar Jakobsen. keramiske noter. 19. årg. 38/2013, s [24].

Den kongeliges redning. [I dag ligger Royal Copenhagen i Thailand, hvor dygtige thaier maler Musselmalet og andre keredanske stel. Alternativet havde været et stop for produktion af Kgl. Porcelæn]. Af Bolette Bramsen. Antik & Auktion. 16. årg. 6/2013, s 22-25. ill. [Lotte Wamberg (direktør for Royal Copenhagen) og Mogens Hansen (direktør for fabrikken i Thailand) samt Bente Stenting (oplærer de thailandske medarbejdere i kvalitetskontrol) og Ouh (thailandsk musselmaler)].

50 Years of Christmas Tables · stories told through porcelain · by Royal Copenhagen. By Lone Rahbek Christensen. teNeues Verlag, Kempen 2013. 220 s. ill. [Tillige udgivet på tysk (50 Jahre Weihnachtstische von Royal Copenhagen)].

Kähler Keramik aus Næstved in Dänemark. Sammlung Helga Schaefer. Von Reto Niggli. Verlag Heike Schaefer, München 2013. 120 s. ill. litt. (s 6-7 Vorwort. Von Sally Schöne). [Herman A. Kähler, Herman H.C. Kähler, Nils Kähler og Stella Kähler samt H.A. Brendekilde, M. Brodersen, Svend Hammershøi, K. Hansen Reistrup, Julie Kabell, Gete Petersen, Signe Steffensen og Jens Thirslund].

Møller & Bøgely. Et keramikhistorisk bidrag. Af Palle Bruun Olsen. [Artikel]. I: Booktraders julehæfte 2013, s 39-41. ill. [Biografier over Eilif Møller og M.P. Bøgely].

Ravnild Keramik af Inger Ovnbøl. Ræthinge-posten. 36. årg. 2013, s 35-36. ill.

Erindringer om Ravnild Keramik af Bent Ravnild. Ræthinge-posten. 36. årg. 2013, s 36-46. ill. kilder.

The intuitive collector. Giles Sutherland explores the Erik Veistrup Collection at Grimmerhus, Denmark. Ceramic review 260. 2013, s 36-39. ill. *

Med kærlig hilsen fra naturen. Af Karen Døssing. Antik & Auktion. 16. årg. 6/2013, s 34-39. ill. litt. [Michael Blædel og hans samling af Syberg-keramik].

Et blik i en keramiksamlers verden. Søholm-Keramik. Af Ninna og Dennis Riber. Historia Forlag, Odense 2013. 4, 6, 267 s. ill. fabriksmærker og sign. 254,95 kr. [H. Andersen, Richard Andersen, Bastian Backhausen, Noomi Backhausen, Knud Basse, Poul Brandborg, Flemming Brylle, Nanna Ditzel, Maggi Edsböcker, Arne Finne, Ernst Grundtvig, Johannes Hedegaard, Lars Hegstrup, Gerd Hiort Petersen, Holm Sørensen, Christel Holmgren, Christer Holmgren, Mette Høm,

Hanne Jensen, Mads Chr. Jensen, Svend Aage Jensen, Einar Johansen, Børge Jørgensen, Poul Knudsen, Jennie Koch, Astrid Kristoffersen, Svend Lindhart, Orla Muff, Lisbeth Munch-Petersen, A. Nielsen, Børge Nielsen, Herne Nielsen, Jais Nielsen, Kai Nielsen, Rigmor Nielsen, Svend Nielsen, Richard Nissen, Haico Nitzsche, Ejnar Paulsen, Maria Philippi, Arne Ranslet, Ove Rasmussen, Per Rehfeldt, Bjørn Sartor, Gerhard Sausmark, Henning Seidelin, Joseph Simon, Birgit Stoltz Andersen, Nis Stougaard, Lars Thirslund, Gerda Thune Andersen, Grethe Thøgersen, Ejner Trellund, Günther Wegener, Chr. L. Wolffsen, H. Ancher Wolffsen, Herman Wolffsen og Doreen Worts].

Exit 13. [Afgangsudstilling 2013]. Kunstakademiets Designskole, Bornholm, Nexø 2013. [The Royal Danish Academy of Fine Arts. Schools of Architecture, Design and Conservation. School of Design, Bornholm]. 34 postkort (2 af hver) limet sammen som en bog og indlagt i mappe. ill. dansk og engelsk tekst på hvert postkort. ([Tekst på flap]. Af Lene Dammand Lund). [Tinne Maria Andersen, Johanne Hvide Frederiksen, Karla-Marie Jansen, Ditte Pedersbæk Hansen, Louise Reimer Jakobsen, Nynne Rosenkrantz, Trine Schnell Nielsen, Susanne Søllund, Mette Thorslund Christoffersen og Vibeke Trolle].

Biennalen for Kunsthåndværk og Design 2013/The Biennale for Craft and Design 2013. 109 s. ill. (s 9 og 11 Velkommen til Biennalen for Kunsthåndværk og Design 2013/Welcome to the Biennale for Craft and Design 2013. Af/by Hanne Lange Houlberg, s 24-27 Hantverkets återkomst i designvärlden/The Reappearance of crafts in the world of design. Av/by Dennis Dahlqvist, s 29-53 De seks nominerede til Biennaleprisen/The Six Nominees for the Biennale Prize. [s 30-33 Inger Heebøll og s 34-37 Kristine Tillge Lund] Af/By Louise Mazanti, s 54-58 Kunsthåndværk og kommunikation: stadig meget at lære/Crafts and Communication: Still Much to learn. Af/by Jessica Hemmings, s 80-86 Tavse skrig/Tacit Shouting. Af/by Jivan Astfalck). [Anja Margrethe Bache, Julie Bartholdy, Lis Biggas, Louise Birch Sørensen, Manuel Canu, Inger Heebøll, Heidi Hentze, Marie Torbensdatter Hermann, Sara Vedel Hurtigkarl, Christin Johansson, Kristine Tillge Lund, Marianne Nielsen, Vibeke Rytter, Christina Schou Christensen, Lise Seier Petersen, Lone Skov Madsen, Jean-François Thiérior og Anne Tophøj samt Claydies (Tine Broksø og Karen Kjældgaard-Larsen)].

Keramiske Veje 2013. Bredgade Kunsthandel, København 2013. [19 s]. ill. (s 2-3 [Forord]. Af Kirsten Dybbøl). [Beate Andersen, Bente Hansen, Sten Lykke Madsen, Bodil Manz, Malene Müllertz, Jane Reumert og Gunhild Aaberg].

Betroet tvivl – kunstnerkeramik 2013. Af Teresa Nielsen. KOT. Kunst omkring Trolden. 21. årg. 4/2013, s 12-14. ill. [Karen Harsbo samt kunstakademieleverne Ulla Bech-Bruun, Christiane Hamre, Jan S. Hansen, Kasper Hesselbjerg, Sofie Holten, Marie Lenskjold, Christan Magstrup (Flopper), Morten Modin, Kaspar Oppen Samuelsen, Andreas Rasmussen, Annesofie .Lydia Hauge Sølvberg, Alexander Tovborg, Sif Itona Westerberg og Kathrine Ærtebjerg].

project network. International Ceramic Research Center Guldagergaard, Skælskør 2013. 31 s. ill. (s 4-5 Introduction. By Mette Blum Marcher). [Lea Nielsen].

project network. International Ceramic Research Center Guldagergaard, Skælskør 2013. 23 s. ill. (s 4-5 Introduction. By Mette Blum Marcher). [Line Maria Lund].

DOK#1. Design og Kunsthåndværk. Aalborg 2013. 98 s. ill. (s 7 og 9 Forord/Preface. Jeg er sgu stolt!/We should all support and be proud of DOK#1. Af/by Kent Wolfsen). [Nanna Andersen, Anette Bjerregaard, Lone Borgen, Helle Bovbjerg, Anette Friis Brahe, Trine Bruun Hansen, Lene Dahl, Anne Flohr, Kari Giebelhausen, Mette Maya Gregersen, Dorthe Hansen, Niels Huang, Camilla Hvidberg, Dorthe Hybel, Gitte Jensen, Lærke Langballe, Tina Langhoff, Hanne Marie Leth Andersen, Nina Lund, Susanne Daelsgaard Moeskjær, Louise Maagaard, Birthe Rågård, Laila Stenderup, Karina Weihrauch og Lotte Westphael samt CircusClay Keramik (Heidi Bielfeldt og Elisabeth Laursen) og Potteriet].

Terres. Copenhagen Ceramics invites. Galerie Maria Lund, Paris 2013. [46 s]. ill. (s 2 og 3 par/by Margaux Brugvin samt s 4-5 og 6-7 "Terres" d'exploration/Exploring clays. Par/by Yves Michaud). [Karen Bennicke, Martin Bodilsen Kaldahl, Turi Heisselbeg Pedersen, Esben Klemann, Esben Løbner Espersen, Marianne Nielsen, Pernille Pontoppidan Pedersen, Andreas Schulenberg, Bente Skjøttgaard og Kristine Tillge Lund samt enkelte keramikere af anden nationalitet].

Gefäss / Skulptur · Vessel / Sculpture 2. Deutsche und Internationale Keramik seit 1946 · German and International Ceramics Since 1946. Einführung/Introduction von/by Olaf Thormann. Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2013. 528 s. ill. litt. sign. ib. 45 €. [Beate Andersen, Karen Bennicke, Aage Birck, Bente Hansen, Bodil Manz og Alev Siesbye]

Definition. Contemporary Ceramic Art from Denmark and Finland. Galleri Johan S., Helsinki 2013. [16 s incl omslag]. ill. (s 1 Definition. Contemporary Ceramic Art from Denmark and Finland). [Helene Callesen, Helene Søs Schjødts og Charlotte Thorup].

Back to Earth. Von Picasso bis Ai Weiwei - Die Wiederentdeckung der Keramik in der Kunst/From Picasso to Ai Weiwei - Rediscovering Ceramics in Art. Von Martin Henatsch. [Katalog]. Gerisch-Stiftung og Wachholtz Verlag, Neumünster 2013. 271 s. ill. noter. [Per Kirkeby og Tal R].

Contemporary Tableware. By Linda Bloomfield. Bloomsbury [Website: www.bloomsbury.com], London 2013. 160 s. ill. litt. index. hf. 25 £. [Rigmor Als Jørgensen og Lars P. Søndergaard Gregersen].

Natural Glazes. Collecting and making. By Miranda Forrest. The New Ceramics. Bloomsbury [Website: www.bloomsbury.com], London 2013. 112 s. ill. litt. hf. 16,99 £. [Lotte Glob].

Additions to Clay Bodies. By Kathleen Standen. The New Ceramics. Bloomsbury [Website: www.bloomsbury.com], London 2013. 128 s. ill. litt. hf. 16,99 £. [Mette Maya Gregersen og Barbro Åberg].

Sculpting and handbuilding by Claire Loder. The new Ceramics. Bloomsbury [Website: www.bloomsbury.com], London 2013. 128 s. ill. litt. [Manuel Canu og Merete Rasmussen].

Bøger på vej – Danmark 2014-2016

Dansk Keramisk Bibliografi. Af Gunnar Jakobsen. Ny revideret og opdateret udgave. Forlaget Vandkunsten [website: www.forlagetvandkunsten.dk]. Maj 2014.

Lertøj i Danmark 1600-1900. Red. af Annali Bork, Bodil Møller Knudsen & Lennart S. Madsen. Ehlers Lertøjssamling, Museum Sønderjylland [Website: www.museum-sonderjylland.dk]. 2014.

Spor i Keramikken & Keramiske Profiler 1880-2012. Af Ane Maria og Annimi Holst Schmidt. Rhodos [Website: www.rhodos.dk].

Dansk kunstnerkeramik. Bestandskatalog ved Bodil Busk Laursen. [Designmuseum Danmarks samling af dansk kunstnerkeramik 1930-2010]. Designmuseum Danmark [Website: www.designmuseum.dk].

Europæisk fajance. Holland, Frankrig, Tyskland 1600-1800. Bestandskatalog ved Ulla Houkjær. Designmuseum Danmark [Website: www.designmuseum.dk].

Saxbo. [Arbejdstitel]. Red. af Mirjam Gelfer-Jørgensen med bidrag af Mirjam Gelfer-Jørgensen, Morten Løbner Espersen, Teresa Nielsen og Anders Uhrskov. 2015.

Nye udenlandske bøger 2013-2015 – et udvalg

Rörstrands serviser. Dekorer och modeller under 280 år. Av Bengt Nyström och Peter Stenberg. Carlssons Bokförlag [Website: www.carlssonbokforlag.se], Stockholm 2014. 384 s. ill. litt. ib. 375 SEK.

Torbjørn Kvasbø. Ceramics. Between the Possible and the Impossible. By Jorunn Veiteberg and Kerstin Wickmann. Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2013. 184 s. ill. litt. noter. engelsk og norsk tekst. 39,80 €. *

The essential potness - Lucie Rie & Hans Coper. By Mienke Simon Thoms, Titus M. Eliëns and Dorris U. Kuyken-Schneider and Margreet Eijkelenboom-Vermeer. Museum Boijmans Van Beuningen [Website: www.boijmans.nl], Rotterdam 2014. 216 s. ill. litt. 25 €.

Edmund de Waal. By Edmund de Waal and Emma Crichton-Miller. Phaidon Press [Website: www.phaidon.com], London. 21.04.14. 284 s. ill. litt. ib. 59,95 £.

Henry van de Velde. Raumkunst und Kunsthandwerk. Ein Werkverzeichnis in sechs Bänden. Bd. 3: Keramik. Von Thomas Föhl und Antje Neumann. Seemann Henschel [Website: <http://henschel.txt9.de>], Leipzig. marts 2014. 650-750 s. ill. litt. noter. ib. 148 €.

The European Porcelain Tobacco Pipe. Illustrated History for Collectors. By Sarunas Sharkey Peckusdr and Ben Rapaport. Schiffer. 160 s. 28.07.14.

Die Königliche Porzellansammlung Augusts des Starken. Im Japanischen Palais zu Dresden. Von Ulrich Pietsch. und Cordula Bischoff. Hirmer Verlag [Website: www.hirmerverlag.de], München. Juli 2014. 312 s. ill. litt. noter. ib. 49,90 €.

Meissener Tabatieren des 18. Jahrhunderts. Red. von Sarah-Katharina Acevedo und Eva Dewes. Vorwort von Michael Röbbig-Reyes. Beiträge von Sarah-Katharina Acevedo, Barbara Beaucamp-Markowsky, Hans Ottomeyer, Ulrich Pietsch, Lorenz Seelig und Heike Zech. Hirmer Verlag [Website: www.hirmerverlag.de], München 2013. 431 s. ill. litt. noter. register. ib. 45 €. *

Frankenthaler Porzellan. Von Barbara Beaucamp-Markowsky. Schriftenreihe der Gesellschaft der Keramikfreunde e.V. Düsseldorf. Hirmer Verlag [Website: www.hirmerverlag.de], München 2008-2009. ill. litt. noter. register. ib. Bd. 1: *Die Plastik*. 2008. 644 s. 98 €. Bd. 3: *Das Geschirr*. 2014. 516 s. 98 €. Bd. 2: Beiband *Die Archivalien* (zu Bd. 1 und 2). 2010. 412 s. 89 €.

Königliche Porzellan-Manufaktur Berlin 1763-2013. Porzellankunst aus privaten Sammlungen. Von Hartmut Krohm. Michael Imhof Verlag [Website: www.imhof-verlag.de], Petersberg 2013. 240 s. ill. litt. noter. ib. 29,90 €.

Lust auf Dekor. KPM-Porzellane zwischen Jugendstil und Art Deco. Die Ära Theo Schmuz-Baudiß. Hg. Bröhan-Museum, Landesmuseum für Jugendstil, Art Deco und Funktionalismus, Tobias Hoffmann und Claudia Kanowski. Wienand Verlag [Website: www.wienand-koeln.de], Köln 2013. 200 s. ill. litt. noter. 39,80 €.

Blühende Zeit der KPM. Die Weichmalerei auf Berliner Porzellan. Die Sammlung Hassan Sabet. Von Franca Dietz. Michael Imhof Verlag [Website: www.imhof-verlag.de], Petersberg 2013. 496 s. ill. litt. noter. ib. 165 €.

Orden auf königlichem Porzellan. Das Tafelservice vom Eisernen Helm und die Feldherrenporzellane der königlichen Porzellanmanufaktur Berlin. Kulturstiftung des Hauses Hessen Museum Schloss Fasanerie. Michael Imhof Verlag [Website: www.imhof-verlag.de], Petersberg 2013. 240 s. ill. litt. noter. hf. 29,95 €.

Die Aelteste Volkstedter Porzellanmanufaktur. Ihre Geschichte von der Gründung bis heute. Von Christoph Fritzsche. Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2013. 320 s. ill. litt. ib. 78 €.

Die Porzellan-Manufakturen des Thüringer Waldviertels. Eine Privatsammlung von Thüringer Porzellanfiguren des 18. Jahrhunderts im Fuldaer Stadtschloss. Von Gregor K. Stasch. Imhof Verlag [Website: www.imhof-verlag.de], Petersberg. 300 s. ill. litt. noter. ib.

Avantgarde für den Alltag. Jüdische Keramikerinnen in Deutschland 1919-1933. Marguerite Friedlaender-Wildenhein, Margarete Heymann-Marks, Eva Stricker-Zeisel. Hg. von Ingeborg Becker und Claudia Kanowski. Bröhan Museum [Website: www.broehan-museum.de], Berlin 2013. 120 s. ill. litt. hf. 18 €.

Italienische Majolika aus Goethes Besitz. Von Johanna Lessmann. Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart. 30.06.14. 360 s. ill. litt. noter. ib. 49,80 €.

Vincennes and Early Sevres Porcelain. From the Belvedere Collection. By Joanna Gwilt. V & A

Publishing [Website: www.vam.ac.uk], London. 01.06.14. 256 s. ill. litt. noter. ib. 60 £.

30 Objects 30 Insights. Gardiner Museum. By Rachel Gotlieb. Black Dog Publishing [Website: www.blackdogonline.com], London. 30.04.14. 208 s. ill. hf. 19,95 £.

Beyond Craft. Decorative Arts from the Leatrice S. and Melvin B. Eagle Collection (Museum of Fine Arts, Houston). By Cindi Strauss, Janet Koplos and Susie J. Silbert. Yale University Press. 128 s. 31.05.14. 20 £.

Eva Zeisel. Life, Design and Beauty. By Pat Moore. Chronicle Books [Website: www.chroniclebooks.com], 2013. 256 s. ill. litt. ib. 35 £.

The Arts and Crafts of Newcomb Pottery. By Charles Lovell. Skira Rizzoli [Website: www.rizzoliusa.com], New York 2013. 352 s. ill. litt. noter. ib. 40 £.

George E. Ohr. The Greatest Art Potter on Earth. 224. s. ill. litt. noter. ib. Skira Rizzoli [Website: www.rizzoliusa.com], New York 2013. ib. 30 £.

George E. Ohr. Sophisticate and Rube. By Ellen J. Lippert. University Press of Mississippi [Website: www.upress.state.ms.us], 2013. 240 s. ill. litt. noter. ib. 42 £.

From Object to Concept. Global Consumption and the Transformation of Ming Porcelain. By Stacey Pierson. Hong Kong University Press [Website: <http://www.hkupress.org>], Hong Kong 2013. 260 s. ill. litt. noter. ib. 34,50 £.

Ming! Porcelain for a Globalised Trade. By Eva Ströber. Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2013. 240 s. ill. litt. noter. index. 58 €. *

Japanische Keramik - Aufbruch im 20. Jahrhundert. Bildung von Tradition, Moderne und Individualität 1900-1945. Von Gisela Jahn. VDG Weimar [Website: www.vdg-weimar.de], Weimar 2014. ill. litt. noter. 76 €.

Lokale Identität und ländliche Revitalisierung. Die japanische Keramikstadt Arita und die Grenzen der Globalisierung. Von Cornelia Reiher. Transcript [Website: www.transcript-verlag.de], Bielefeld 2014. 298 s. ill. litt.

Folk Art Potters of Japan. Beyond an Anthropology of Aesthetics. By Brian Moeran. Kindle Edition. File size 3224 KB. Print length 272 s. Routledge. 2013. 37,99 £.

Kähler Keramik aus Næstved in Dänemark. Sammling Helga Schaefer. Von Reto Niggli. Vorwort von Sally Schöne Verlag Heike Schaefer, München 2013. 120 s. ill. litt. 18,50 €. Bogen er udgivet i anledning af udstillingen ”Kähler Keramik – Jugendstil und Art Déco in Dänemark” på Hetjens-Museum Düsseldorf – Deutsches Keramikmuseum 26. september 2013 - 9. februar 2014.

En tysk bog og udstilling om Kähler-keramikken, hvorfor nu det? Et hint ligger i bogens undertitel: Sammling Helga Schaefer. Men hvem er hun?

Under forberedelserne til Vejen Kunstmuseums store 1996-udstilling om sammenslutningen ”De frie Billedhuggere” gik jagten på keramiske værker af Karl Schröder – ”Karl, hvem?” lød de fleste fagfolks respons. Men to steder var der bid: I København hos samleren John Hunov og i München hos samleren Helga Schaefer. I en menneskealder har hun med en imponerende nysgerrighed og stort engagement fulgt dansk kunst og kunsthåndværk fra hun med sin mand drev forretning med særligt dansk kgl. porcelæn og sølv. Selvfølgelig havde hun tilbage i 1960’erne talt med Karl Schröders efterkommere og havde endog gamle s/h fotos af produktionen. Med lån fra John Hunov af værker, som han siden har foræret til museets samling, blev Karl Schröder godt repræsenteret på 1996-udstillingen og et 10-år senere viste museet i 2006 en omfattende retrospektiv udstilling om Karl Schröders keramiske virke – resultatet af længere tids forskning, der i høj grad var sat i gang i mødet med de konstruktive oplysninger hos Helga Schaefer.

I 1997 var Helga Schaefer indirekte bidragyder til Vejen Kunstmuseums udstilling om fransk art nouveau-keramik baseret på to store danske samlinger fra henholdsvis Kunstindustrimuseet (Designmuseum Danmark) og samleren John Hunov. I forlængelse af 1996-udstillingen om billedhuggerne havde John Hunov været i kontakt med Helga Schaefer og havde hos hende købt et udsøgte par krukker af den franske keramikker August Delaherche.

Da Vejen Kunstmuseum i 2002 i samarbejde med kunsthandler Jørgen Dalgaard lavede den første retrospektive udstilling nogensinde med værker af Jean René Gauguin (der netop nu er aktuel med den første franske soloudstilling i ”La Piscine” i Roubaix – vises siden i Det danske Hus på Champs Elysées i Paris) var en af de få private samlere med øje for Gauguins enestående produktion hos Bing & Grøndahl selvfølgelig Helga Schaefer, der beredvilligt stillede sine Gauguin-værker til rådighed.

Her er ind til videre kun nævnt forbindelser mellem Vejen og München. Men kigger man ud over Danmark, er der ganske særligt ét sted, hvor Helga Schaeferes navn dukker op: I det store materiale om en af landets mest feterede formgivere, Thorvald Bindesbøll. I 1989 udkom bogen om Bindesbøll skrevet af Reto Niggli på baggrund af Helga Schaeferes store samling. Den var vokset fra interessen i Bindesbølls sølvarbejder til en fascination af hans særlige udtryk i keramikken.

Og kigger man ud på europæisk plan, springer endnu en bogtitel i øjnene: ”Gallé Keramik: Sammlung Helga Schaefer”, der i 1974 blev udgivet i anledning af en udstilling i udkanten af München den 16.-30. juli samme år. Bernd Hakenjos (1945-2006), der ved universitetet i Köln i 1973 havde skrevet speciale om Émile Gallé, arbejdede videre med emnet. I 1981 bidrog han til Hetjens-Museums Gallé-udstilling og i 1982 tryktes hans bog om Gallés keramik, glas og møbler. 30 år senere udkom dette standardværk i 2012 posthumt i en revideret udgave.

Det er altså en kender af dansk keramik, der har stillet sin Kähler-samling til rådighed for udstillingen i Düsseldorf. Det gennemillustrerede katalog giver for første gang et tysk publikum et fyldigt indblik i det danske værkstedes produktion. For de specialinteresserede ville det være spændende, om kataloget havde været forsynet med oplysninger om, hvornår værkerne er erhvervet. Hvor lang tid har samlingen været under opbygning? Har det været et nyt samlingsområde efter Bindesbøll, eller har Helga Schaefer altid samlet Kähler-keramik?

Med enkle, overskuelige tekster fortæller Reto Niggli om baggrunden for værkstedets opståen, om dets grundlægger og tilknyttede kunstnere. I litteraturlisten blandes de danske standardværker om emnet med en mængde henvisninger til tyske Kähler-omtaler – blandt andet i det på europæisk plan vigtige tidsskrift ”Dekorative Kunst”, der indledningsvis blev redigeret af Julius Meier-Graefe, der siden kom til at tegne ”La Maison Moderne” i Paris.

I en linje berører Niggli Kähler-produktionens indflydelse på tysk keramik. I tidsskrifter fra 1890’erne ser man, at von Heider familien i München formæssigt lærte meget af de Kähler-værker, der gik deres sejrsgang med medaljetildelinger på alle de store europæiske udstillinger. Det havde været spændende, om udstillingen i Düsseldorf havde givet plads til dokumentation af denne tyske vinkel på Kählers produktion. Men det ligger ikke ligefor, da dens omdrejningspunkt har været Helga Schaeferes samling ... men gad vide,

om den nysgerrige samler også har været en tur om von Heider-produktionen?

Naturligt møder læseren som den første Herman A. Kähler, manden bag værkstedets langtidsholdbare sammenflettede HAK-mærke. Den næste på scenen er maleren H.A. Brendekilde, der i 1885 var den første frie kunstner, der blev knyttet til værkstedet. I Helga Schaefer's samling er han repræsenteret med to ud-søgte vaser fra 1893. Folk på værkstedet, måske endog HAK selv, drejede grundformen, som maleren modellerede videre på. Den ene bærer på sine brede skuldre et væld af svampe, og ned ad den blomsterformede hals bevæger sig en sort skovsnekl. Reto Niggel gør opmærksom på, at motivet minder om en japansk lerkrukke fra begyndelsen af 1700-tallet, som europæiske kunstnere kunne se gengivet i Siegfried Bings flittigt studerede tidsskrift "Le Japon Artistique". Den anden krukke er anderledes nordisk-gotisk med en listig trolde, der ses i nattemørket over sovende blomsterknopper og månens spejling i havoverfladen. Ihukommende de fine H.A. Brendekilde-værker på den store Kähler-udstilling, der i 2002 blev vist både på Kunstindustrimuseet og Vejen Kunstmuseum, kommer man til at drømme om en udstilling med fokus på denne lidet beskrevne side af hans virke.

Dernæst følger omtale af en af de kunstnere, der har sat markant aftryk på Kähler-produktionen, Karl Hansen Reistrup, hvis alsidige virke Peder Rasmussen så levende har beskrevet i sin 2006-bog om kunstneren. Med 15 værker vises flere forskellige sider af Reistrups virke fra de nordiskmytologiske relieffortællinger over dekorative fade til de særlig typiske krus og skåle med skulpturelle dyreelementer. Helga Schäfer har holdt sig til de røde lustrer, som gav Kähler særlig hæder. Der er ingen eksempler på beslægtede dyreskåle og -vaser i gule, grønne eller andre toner, som også blev leveret fra værkstedet i Næstved. Men måske er de valgt fra for at give et enklere billede.

Reistrup følges af HAKs søn, Herman H.C. Kähler, der er repræsenteret med en kandevas og en vase med fire hanke – begge med rød lustre. Selv om der er sagt og skrevet meget om Kähler-værkstedet er der endnu spændende uløste opgaver som en tilbunds-gående kortlægning af Herman H.C. Kählers indsats. Som ung rejste han ud og sugede til sig. Umiddelbart ser det ud til, at han var en af dem, der tog art nouveau'en til sig i den typisk franske slyngede organiske form, som den afspejles i den indridsede ornamentik på kandevasen. Den har han signeret HCK og dateret 1898. Men han har også haft sans for et strammere, mere rensat (om man kan sige mere "germansk" som hos Henry van der Velde og Peter Behrens, når de fx formgav stentøj til produktion i Höhr-Grenzhausen-

værkstederne) udtryk som i den firhankede vase. Gad vide om det en dag vil være muligt at slå fast, om det måske er Herman H.C. Kähler, der har formgivet vaser som den på side 20-21, der blot er signeret med værkstedets HAK – i en tid, hvor de enkelte formgivere sjældent satte navn på deres værker. Eksempelvis bærer en del af Reistrups krus kun HAK indridningen. Dog har Helga Schaefer sikret sig mange, der også har KHRs mærke.

Det er en fornøjelse at se Jens Thirslund repræsenteret med knap ti værker og Svend Hammershøi med lidt over ti stykker keramik. Her er tale om to af Danmarks store dekorative talenter, hvis kvaliteter ses at være iøjefaldende for en udenlandsk samler. Som amerikanernes købestærke interesse for alvor har været med til at vise vejen for en bred værdsættelse af Axel Saltos keramik, bliver det fremover interessant at se, hvad udenlandsk interesse for danske dekorative talenter som Bjørn Wiinblad og Jens Thirslund kan komme til at betyde. Deres svagere placering på det danske parnas handler forenklet set nok om, at eksempelvis Jens Thirslunds og Svend Hammershøis virtuose dekorative talenter ofte er blevet mødt med forbehold af det klassisk designorienterede danske publikum, for hvem Saxbos enkle former harmonerer bedre med møbelklassikerne.

Som det fremgår af bemalingen af skålene, krusene og vaserne i Helga Schaefer's samling, var Thirslund en mester i let, elegant dekorativ penselføring. På de stemningsfulde gamle s/h fotos fornemmer man, at ornamentikken flød legende let fra hans pensel. Men der var også masser af hårdt arbejde i de 1000-vis af prøver og samspillet med de krævende og sundhedsskadelige materialer og kulfyrede ovne. Hvad mange ikke ved er, at Thirslunds omhyggelige eksperimenter ligger til grund for det, der siden er blevet særlig karakteristisk for Svend Hammershøis Kähler-keramik. Hammershøi bevægede sig i sin ornamentik fra en nær tilknytning til planteverdenen over en gradvis forenkling og abstraktion til et mere rensat, arkitektonisk udtryk, der fra 1926 blev understreget af en effektiv dobbeltglasur, som Jens Thirslund udviklede. Værkets korpus bliver primært hvidt, men effektivt højnes alle kanter og modellerede ornamentter med en sort kontrast. Glasuren kendes i to variationer. Den sort-hvide udgave ses på værkerne i Helga Schaefer's samling, mens den lige så karakteristiske version med grøn-sort kontrast, slet ikke præsenteres i bogen. Måske samleren helt har valgt den fra, eller i hvert fald ikke har villet vise den på udstillingen i Düsseldorf.

Mod enden handler det om malerstuens fornøjelige bemalede krus. Der er et par eksempler på hornmalede dekorationer, der lægger sig i let relief på

overfladen og fire krukker, hvor dekorationen ser ud til med en finger eller et blødt redskab at være tegnet direkte i det drivvåde begittetlag. Virtuost slynger ornamentikken sig i kontrasten mellem den grønne begitning og den bagvedliggende tone. Der er også en samling små prøveskåle, hvor der med en ufattelig iderigdom og øjensynlig enorm appetit er arbejdet med afsøgning af mulige effekter i at arbejde vådt-i-vådt. Det er berigende at se, hvordan der opstår et væld af forskellige mønstre afhængig af, hvor og hvordan maleren har lagt de forskellige farver og om der er trukket ind eller ud gennem farvelagene.

Der rundes af med udvalgte værker fra 1940'ernes og 50'ernes produktion med en forenklet dekoration af linjer og taktfast ornamentik. På bedste vis præsenterer bogen og udstillingen kvaliteten af Kählerværkstedets produktion for et udenlandsk publikum, der næppe ved ret meget om dansk keramik, men forhåbentlig bliver nysgerrige og vil vide meget mere.

Teresa Nielsen

Leder af Vejen Kunstmuseum

50 Years of Christmas Tables · stories told through porcelain by Royal Copenhagen. By Lone Rahbek Christensen. teNeues Verlag [Website: www.teneues.com], Kempen 2013. 220 s. ill. ib. 49,90 €. [Tillige udgivet på tysk (50 Jahre Weihnachtstische von Royal Copenhagen)].

Emnet *50 Years of Christmas Tables* er rigtig spændende, da julebordene i butikken på Amagertorv gennem de forløbne 50 år har været dækket af mange spændende mennesker, såvel kendisser som mindre kendte, hvis opdækninger har tiltrukket umådeligt mange besøgende.

Bogen *50 Years of Christmas Tables* må siges at være indbegrebet af en coffee-table bog, som jeg ikke helt ved, hvad jeg skal bruge til, for den handler meget lidt om julebordene gennem de forgangne 50 år, og bidrager ikke med ret megen fakta om dette emne, som jo efter bogens titel skulle være dens formål. Kun få af de virkelig mange, der i tidens løb har været med til at dække juleborde, er nævnt med navn i bogen.

Bogen indeholder nogle rigtig flotte fotos, men minder mest af alt om noget, der ligner en reklametryksag i den mere veludstyrede ende og er måske bedre som inspirationsbog til dækning af juleborde end fortællingen om de mange pragtfulde opdækninger gennem de forløbne 50 år, for hvor blev historien om julebordene af?

Vi får bl.a. noget om Royal Copenhagens historie, dvs den mere glørværdige fortid, mens den var Den konge-

lige Porcelainsfabrik, juleskikke i Danmark med et smut til Liselund, hvorledes så siden dette lille herlige lystslot kommer ind i billedet, men flot fotograferet er det - og overfladisk.

Lone Rahbek Christensen har tidligere skrevet bogen *Juleborde* på 144 sider, som Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck udgav i 2004. I denne bog vises eksempler på juleborde gennem de første 40 år, hvor teksten fokuserer på, hvad der er dækket op med samtidigt med at den fortæller lidt om, hvem der har dækket bordene.

Desværre indeholder ingen af bøgerne en oversigt over, hvem der i de forløbne år har pyntet julebordene, hvilket jeg synes kunne være meget spændende, for det er rigt varierende, lige fra skuespillerne fra DRs "Huset på Christianshavn" (1976), forfatteren og skuespillerne fra DRs "Matador" (1979), skuespillerne fra Olsen-banden (1981), kvindelige keramikere og designere fra Royal Copenhagen (1986), 30 kunstnere og designere enten ansat på eller med tilknytning til Royal Copenhagen og Holmegaards Glasværk (1993), Dronning Margrethe (2003), 6 af Danmarks bedste kokke, danske adelige (2008) for nu blot at nævne nogle få fra de 50 års stolte tradition!

Gunnar Jakobsen

Back to Earth. Von Ai Weiwei bis Picasso. Die Wiederentdeckung der Keramik in der Kunst. Von Martin Henatsch. Katalog. Wachholtz [Website: www.wachholtz.de], Neumünster 2013. 240 s. ill. litt. ib. 28 €.

Gerisch-Stiftung er navngivet efter entreprenør Herbert Gerisch og hustru Brigitte, der bl.a. ejer den fornemme Villa Wachholtz i Neumünster, Schleswig-Holstein. Parret oprettede stiftelsen i 2001, og efter en gennemgribende renovering af villaen (700 m²) med samt en tre hektar stor omkringliggende landskabspark blev stedet i 2007 åbnet for tyske hhv. internationale kunststillinger. Man lagde ud med en Henry Moore-udstilling, og den foreløbige kulmination kom hen over sommeren 2013, hvor parret sammen med stedets kunstneriske leder, Dr. Martin Henatsch, kunne præsentere den store internationale udstilling *Back to Earth*, hvortil publikationen af samme navn også udkom.

Bogen såvel som udstillingen søger at give et overblik over kunstnerkeramikens udvikling fra begyndelsen af det 20. århundrede og frem til nutiden. Udstillingens 79 deltagende kunstnere præsenteres gennem en righoldighed af fotos, og præsentationen indledes med en serie artikler, hver med sin vinkel på fænomenet kunstnerkeramik. Martin Henatsch starter i sin artikel "Warum Keramik als Künstlerisches Material?" med at præsentere de nøglespørgsmål, som har afstedkommet

hele det omfattende projekt med udstilling og bog: Hvorfor har det keramiske materiale så længe stået i skyggen af andre kunstneriske materialer? Og hvorfor synes det igennem det seneste årti at være blevet genopdaget af kunstnere over hele verden? Lidt længere fremme i bogen bliver dens formål præciseret af en af medforfatterne, kunsthistoriker, dr. phil. Gora Jain: Det er nødvendigt at foretage ”en undersøgelse af de materialebaserede [kunstneriske] forsøg i forbindelse med andre kunstneriske udviklingstendenser”. Det er fordi ”det er klart, at fysikalitet, håndlavede genstande og interne og eksterne strukturer er ved at genvinde værdien”. Som man fornemmer, er Gora Jains artikel ret teoretisk anlagt, hvilket også gælder en udmærket artikel af en anden medforfatter, prof. dr. Ulrike Wolff-Thomsen. Foruden disse forfatters bidrag bydes der bagest i bogen også på en række kortere bidrag, alle med spændende vinkler på brugen af det keramiske materiale til kunstneriske udtryk.

Bogen er ikke traditionelt opbygget. I stedet for at gå historisk-kronologisk frem igennem de udvalgte kunstnere (fra mange lande i verden), sådan at læseren får en idé om en vis kontinuerlig udvikling fra den ene kunstner-generation til den næste, har man på bedste postmoderne/dekonstruktivistiske vis valgt at sortere og fortolke alle de 79 deltagende kunstnere ind under en række temaer: Besjælet Natur – Natur-Moder-Jord – Spor Af Liv – Myter, Eventyr og Magi – Rum og Form – Provokation og Skrøbelighed – Eksplosivt Service – Byhistorier – og Femininitetskonstruktioner (sic!). Det betyder, at de mange meget anerkendte kunstnere fra fortid og nutid, der præsenteres, tilsyneladende serveres i en lidt forstumlet rækkefølge. Eksempelvis kommer den danske kunstner Tal R i fornemt selskab med både Joan Mirò og Pablo Picasso (i kategorien Myter, Eventyr og Magi), ligesom Per Kirkeby er at finde side om side med både den britisk-italienske stjerneduo Gilbert & George – og det unge internationale keramik-graffiti-fænomen Invader (i kategorien Byhistorier). Både billedpræsentationerne omkring hver deltagende kunstner og også de små ledsagende fortolkningskæder er til gengæld rene lystoplevelser.

Hvis man som historiker tror, at der er nogen flydende udviklingsgennemgang at finde i nogen af bogens artikler, må man tro om. Til gengæld kan man – ved at hoppe rundt i teksterne – selv stykke udviklingen sammen. Den begynder med den tyske kunstner Ernst Barlach, der lige efter år 1900 lavede adskillige kunstnerkeramiske værker (beslægtede med danske værker af f.eks. Niels Hansen Jacobsen). Herpå følger kunstnere som Emil Nolde, Paul Gauguin og Auguste Macke, hvorpå flere forfattere skriver en del om, hvad Marcel Duchamps berømte værk ”Fountain” fra 1917 (et urinal af industriporcelæn) kom til at betyde for den videre kunstneriske holdning til det keramiske materiale.

Oppe i 1940’erne tog Joan Mirò fat på fuldkommen legende at udforme værker af ler, idet han som vel en af de første udtalte sig om keramikens fortrinlige evner, når ubevidste tabuer skulle bearbejdes. Med andre ord: Lerets terapeutiske kvaliteter blev formuleret, hvilket også spiller en rolle i flere af forfatternes analytiske artikler (Henatsch og Wolff-Thomsen). Senere igen, fra 1950’erne og frem, brugte dog visse Pop art kunstnere og neo-ekspressionister keramikken, indtil leret ifølge denne bog, *Back to Earth*, gennemgik en devaluering og fik status af nærmest rent kitsch- og terapimateriale, i al fald i bildende kunstnerkredse.

Såvel Henatsch og Wolff-Thomsen som også Gora Jain ender, hver ud fra sine vinkler, med at betragte den seneste kunstnerkeramiske udvikling som tiden, hvor det keramiske materiale endelig igen får sin rette plads i det kunstneriske materialespektrum. Der trækkes direkte linier imellem Marcel Duchamps konceptkunst omkring 1920 og så de ligeså konceptuelle nutidsudladninger fra kunstnere som Ai Weiwei – der f.eks. glimrer ved, i 1995, i et videoværk at smadre en krukke, der angiveligt stammer fra det gamle Han Dynasti (o. 200 fvt. – 200 vt.).

Bogen *Back to Earth* er interessant ikke alene pga. de mange herlige kunstnerpræsentationer. Forfatterne har også mange gode pointer med, når de hver især søger at begrunde, hvorfor keramikken som kunstnermateriale – som de alle mener – har været ”out” i årtier – for nu at være kommet ind i varmen igen. En pointe lyder på, at kunstnere reagerer på flere samtidspænomener, bl.a. den globale digitalisering – og flugten væk fra de traditionelle kunstinstitutioner – og flugten væk fra faste kunstneriske værkgrupper og fag, med andre ord: Alting flyder digitalt og grænseløst rundt i dag – og ligeså risikerer den kunstneriske identitet at flyde ud og flagre væk – medmindre man, som en række af bogens kunstnere, vælger at kaste sig over et af de allermest basale, håndfaste, håndværker- og historiemættede materialer, der findes, nemlig selve jorden, leret. Og selv om f.eks. engelske Grayson Perry, der også er prominent deltager i bogens projekt, udtaler, at det er nemmere at blive accepteret for at springe ud som transvestit end som keramisk kunstner, så synes flertallet af de deltagende nutidskunstnere at være bragende ligeglade med, hvilken større eller mindre prestige der måtte være forbundet med det keramiske materiale. De bruger det bare.

Under gennemlæsningen af bogen gjorde jeg mig en del tanker om, hvad det kan skyldes, at alle bogens jo altså tyske tekstforfattere synes enige om, at kunstnerkeramikken har ligget underdrejet, undervurderet, mere eller mindre hele vejen igennem det 20. århundrede, idet man først ser lerets renæssance folde sig ud fra hen ad år 2000 og frem. Her i Danmark begyndte dén

renæssance nemlig allerede midt i 1980'erne, og den har braget afsted lige siden. Det startede herhjemme blandt andet med opkomsten af de internationale keramik-kunstnergrupper Multi Mud og Clay Today samt Tommerup Keramiske Værksted. Og selv om jeg skal medgive, at der i årene omkring 1990 stadig var visse barrierer imellem kunstnerkeramikere på den ene side og såkaldte studiokeramikere på den anden side, så har udviklingen igennem den forløbne generation, så vidt jeg oplever det, fuldkommen fjernet alle de gamle grænser. Dét kunne det være spændende at vende med Dr. Henatsch en dag.

Lise Seisbøll

Museumsdirektør, Danmarks Keramikmuseum - Grimmerhus

Gefäss / Skulptur · Vessel / Sculpture 2. Deutsche und Internationale Keramik seit 1946 · German and International Ceramics Since 1946. Einführung/Introduction von/by Olaf Thormann. Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2013. 528 s. ill. litt. sign. ib. 45 €.

I 2008 udgav Grassi Museum i Leipzig et meget omfattende katalog over museets samling af moderne keramik ”*Gefäß/Skulptur · Vessel/Sculpture. Deutsche und internationale Keramik seit 1946/German and International Ceramics since 1946*“. [Anmeldtd i *keramiske noter* 29/2009].

Siden 2008 har museet som gave modtaget nogle fine samlinger, som har suppleret den i forvejen omfattende samling af europæisk keramik og tysk keramik i særdeleshed. Adskillige af de tyske keramikmuseer er skabt på basis af omfattende private donationer, således at nye museer er opstået eller eksisterende museer har fået suppleret deres i forvejen omfattende samlinger, således også i dette tilfælde.

De to bind viser et udvalg af Grassi Museums store samling, som er mere omfattende end publiceret. Den tyske del af samlingen har tyngdepunktet på de ældre rigtig fine tyske keramikere som Beate Kuhn, Ursula og Karl Scheid, Vera og Fritz Vehring samt Gotlind og Gerald Weigel for nu blot at nævne nogle få, men museet har efterhånden også en fin samling af de yngre tyske keramikere som f.eks. Karin Bablok.

Nyerhvervelserne inkluderer keramik af væsentlige engelske keramikere som Bernhard Leach, Hans Coper, Lucie Rie, Richard Batterham og Walter Keeler, samt herudover bl.a. belgiske Carmen Dionyse, franske Gilbert Portanier og spanske Claudi Casanovas for nu blot at nævne nogle enkelte af de 254 kunstnere og kerami-

kere, som dette bind omfatter og som er repræsenteret ved 579 gengivne arbejder.

Af danske keramikere omfatter bind 2 følgende: Beate Andersen, Karen Bennicke, Aage Birck, Bente Hansen, Bodil Manz og Alev Siesbye, mens bind 1 omfatter Karen Bennicke, Aage Birck, Sandra Davolio, Else Kamp Jensen, Bo Kristiansen, Bodil Manz, Jørgen Mørgensen, Hans Munck Andersen, Anders Nyborg, Lene Regius, Per Rehfeldt, Inger Thing, Barbro Åberg og Gunhild Aaberg.

Hvis man ser på udvalget af danske keramikere, så findes der flere væsentlige, der ikke er repræsenteret og for de enkelte, der er repræsenteret, er udvalget af arbejder begrænset, og derfor selvsagt ikke repræsentativt for de pågældende.

Det er således et meget ambitiøst projekt, som museet er ved at realisere, en samling som i hvert fald tænkes omfatte hele Europa. Jeg synes, at man er nået langt, men man må jo nok vente lidt endnu, hvis man udelukkende skal basere tilvæksten på mæcener og måske ikke har de fornødne midler til indkøb. For hvorledes får man ellers udfyldt hullerne. Vanskeligere bliver det som nævnt også, hvis samlingen både skal være repræsentativ for de enkelte lande og disses mest betydelige keramiske kunstnere samt tillige være repræsentativt for den enkelte, så det ikke kun bliver en gang ”name dropping”.

Begge bind slutter med gode biografier over de i katalogerne repræsenterede keramikere, men desværre uden litteraturhenvisninger, hvilket er lidt ærgerligt, for det ville have været nyttigt med de væsentligste litteraturhenvisninger om den enkelte keramik, så de læsere, der er mere interesserede, let kunne finde frem til den relevante litteratur.

Nyerhvervelserne har været udstillet her i vinter. Museet arbejder forhåbentlig videre, så der kan komme flere spændende udstillinger ud af de mange nyerhvervelser. Man kan kun håbe, at en del af samlingen fremover vil være en del af den permanente udstilling, idet der kun er få steder i Tyskland, hvor man kan se betydelige faste udstillinger med moderne keramik.

Gunnar Jakobsen

Wayne Higby – EarthCloud. Contributions by Marlin Miller, Helen Williams Drutt English, Mary Drach McInnes, Lee Somers, Bruce Wood, Ezra Shales and Wayne Higby. Arnoldsche Art Publishers [Website: www.arnoldsche.com], Stuttgart 2007. 208 s. ill. litt. noter. 2 samindbundne hefter i kassette. 49,80 €.

Wayne Higby (f. 1943) er en markant amerikansk kunstner, der de sidste 40 år har arbejdet skulpturelt med studiokeramik. Han udtrykker sig i ikke funktionelle skåle og kar, og skulpturer sammensat af æskeformer samt monumentaludsmykninger i bygninger.

Han er født i Colorado Springs og studerede ved University of Michigan, men har siden 1973 virket som keramikker og undervisende professor ved Alfred University i staten New York, hvor han bor landligt og har sit værksted ved Alfred Station.

I hele hans virke har fortolkningen af landskabet og dets elementer været den centrale inspirationskilde for hans værk. Det er ikke bare landskabets forskellige topografiske elementer, der interesserer ham, men i lige så høj grad vejret og dets påvirkning af landskabet – sporene af regn, blæst, is og sne og de flygtige atmosfæriske forandringer, skyerne skaber.

Som ung var det det dramatiske landskab i Colorado, som vi kender så godt fra Westerns, med dybe dale og raviner, rivende floder og ”canyons”, det han selv har kaldt for ”panoramic western vistas”, der var hovedinspirationskilden.

Han har siden 1970’erne forsøgt at omsætte sine landskabsindtryk til keramisk form og at fortolke essensen af disse landskaber i skåle og æsker udført i rakuteknik, bearbejdet på begge sider med abstrakte felter af skiftende farve og tekstur, så fornemmelsen af klipper og jord, vand og himmel står stærkt. I sine æskeformer forsøger han ved sammenstilling af en række helt uregelmæssige former at antyde sammenhængende landskabshelheder, hvor motiver og farver fortsætter fra æske til æske. Mange af disse værker er navngivet med konkrete landskabsnavne. Eksempler er *Flat Rock Fall* fra 1979 eller *Temple’s Gate Pass* fra 1988. Rakuteknikkens grovhed og uforudsigelighed, når det gælder glasur og brænding egner sig perfekt til dette udtryk.

Fra 1990’erne har hans udtryk og teknik ændret sig radikalt. Det er bl.a. sket efter flere rejser til Kina. Hans foretrukne materiale er nu porcelæn, og hans motivverden omfatter primært mere flygtige landskabsoplevelser. Lysets skiften og drivende skyer har en foranderlighed, som porcelænets sarte karakter og glasurens lysreflekterende egenskaber egner sig glimrende til at fange. Higbys ønske er at skabe en form for meditativt rum for beskueren, bl.a. inspireret af kinesisk konfuciansk tankegang. Dette er lykkedes særlig godt i hans seneste værk, *Earth Cloud*, en monumental udsmykning på mere en 5000 porcelænsfliser, ca. 9 m høj og 17 m lang, udført i indgangs-

hallen til The Miller Performing Arts Center ved Alfred University mellem 2001 og 2007.

Det er dette monument, bogen i særlig grad beskriver, med sporadiske analyserende tilbageblik i en række essays af Higby selv og fem andre med direkte og mere eller mindre personlige forbindelser til kunstneren. Vi får korte beskrivelser fra hans mæcen, Marvin Miller, fra bygningens arkitekt Bruce Wood m.fl., der hver især afdækker deres fascination og opfattelse af Higbys værk. Lee Somers fortæller levende om at være praktisk assistent på projektet i tre år, om opformning af fliser, brænding, forsøg med montering etc. Ezra Shales skriver om den kollektive arbejdsproces og socialt inddragende oplevelse i et værk, der har karakter af installationskunst. Han drager en parallel til perioden omkring år 1900, hvor monumentale fliseudsmykninger på offentlige bygninger spillede en stor rolle i Europa og Amerika.

I sit essay forsøger Mary Mcinnes at afdække Wayne Higbys åndelige og visuelle inspirationskilder. Bl.a. monumentale keramiske udsmykninger som Ishtar porten fra Babylon og Angkor Wat i Korea, der ganske vist er meget forskellige forbilleder, har begge gjort dybt indtryk på Higby. Det er samme magtfuldhed, han gerne vil opnå i rummet med *Earth Cloud*, selv om hans virkemidler er væsensforskellige fra forbillederne. Porcelænsfliserne i *Earth Cloud* reflekterer lyset med vekslende blankhed i overfladen og med en farveskala, der spænder fra lysende hvid til grønlig celadon. Flisernes overfladekarakter veksler fra glat til uregelmæssig rillet samt partier af fliser formet med uregelmæssige brud og påsatte skærver, der står, som var de bearbejdet af tid og vejr. Denne variation giver i samspil med lyset en evigt skiftende oplevelse af overfladerne. Mcinnes sammenligner med landskabsopfattelsen i kinesisk maleri og ligheden med kalligrafiens abstrakte åndelighed. En anden parallel er Songperiodens fascination af at samle vejrbidte sten, og anbringe dem i haver eller hjem, som objekter, man kunne fordybe sig i for at meditere over naturens væsen.

Til sidst får kunstneren selv ordet. Han fortæller om betydningen af to besøg i Angkor Wat i 1965 og 2005, og om betydningen af mødet med Kina i 1991 og senere, om brugen af porcelæn som kunstnerisk medium. Om de dybereliggende budskaber i hans kunst, siger han bl.a. :”Earth, light, time, space – my work is a meditation on the relationship between human mind and material existence....”

Teksterne danner en spontan og lidt flimrende baggrund for bogens billedside, som står som et smukt udtryk for kunstnerens værk. Her er det på usædvanlig vis lykkedes at skabe enhed imellem bogens grafiske

layout og fotografier og kunstnerens og værkets særpræg, så man virkelig sanser Higbys værk. Dette er måske udgivelsens største dyd. Den er en øjenfyld at dykke ned i. Man kan fordybe sig i optagelser af landskaber og forbilleder, af tidlige værker og værkstedsfoto; men det er næroptagelserne af porcelænsfladerne og optagelser af hele udsmykningen og det rum, den fungerer i, der løfter den ud over den almindelige illustrerede kunstbog.

Tilføjes kan det, at Arnoldsche i 2013 udgav den fine monografi *Infinite Place · The Ceramic Art of Wayne Higby* [anmeldt i *keramiske noter* 38/2013].

Ulla Houkjær

Museumsinspektør ved Designmuseum Danmark, mag. art. og cand. mag.

Arnold Schlader. Keramiker aus Leidenschaft. Hg. Internationale Kunstakademie Heimbach, Wolfgang Spelthahn und Frank Günter Zehnder. Wienand Verlag [Website: www.wienand-koeln.de], Köln 2013. 176 s. ill. litt. ib. 29,80 €.

Denne bog er en hyldest til den tyske keramiker *Arnold Schlader* (*1944 † 2010), hvis figurer i form af mennesker og dyr udstråler stor kreativitet, livsglæde og humor.

Arnold Schlader har formet mennesker og dyr, enten som enkeltstående figurer eller som figurgrupper. Mennesket vises i forskellige erhverv, fx som apoteker, læge, jurist, fotograf eller slagter. Med Schladers figurer følger altid en fortælling. Figurerne er aldrig blot dekoration. Gennem sine figurer skildrer han livets maskerade. Hans værk er således en suveræn plastisk karikaturkunst, som er almenyldig, livsnær, rammende og samtidig forsonende - ja helt igennem menneskelig! Gennem sine *Commedia dell'Arte*-figurer, bibelske figurer og eventyrskikkelser fortæller han på sin kærlige karikerende måde om mennesket på godt og ondt. Her skildres den opblæste verdensmand, juristen der er anbragt på en af hans søjler, den lille heks med knalrød næse, vorte og spidse mund eller *Dottore della Peste* iklædt fugleham. Alle optræder med stor overlegen værdighed.

En dværg demonstrerer med skiltet *Nieder mit dem Kitsch*, en anden med skiltet *Nie wieder Kitsch*, hvad der måske siger noget om Arnold Schlader og hans forhold til sine arbejder og ikke særligt selvhøjtidelige tilgang til disse.

Der er dog mere end det, da hans figurer på en udefinerlig måde udtrykker holdninger til denne verden og dets skabninger. Schlader viser igennem sine mange

dyrefigurer antropomorfe træk, det dyriske udseende følges af menneskelige handlinger, som klart refererer til deres metaforiske betydning.

Ser man på de tidlige enkle Arnold Schlader figurer, især de religiøse humoristiske figurer/figurgrupper kommer man uvægerligt til at tænke på skånske Åke Holm, som har samme fine humoristiske tilgang til bibelens mennesker.

Bogen er flot illustreret med talrige helsides fotografier og slutter med en værkoversigt med fotografier af Arnold Schladers oeuvre, alle med angivelse af størrelsen af figurerne (de fleste ca. 25-40 cm høje), så man får en bedre fornemmelse af tingene. Dette kronologiske billedkatalog viser hans udvikling fra omkring 1985, hvor der fra 2003 meget tydeligt sker en ændring fra de næsten uglaserede til de meget farverigt glaserede figurer.

Bogen indledes med en fin introduktion til kunstneren. Efter 25 tekstsider følger 150 sider med fotografier af Schladers charmerende figurer. Med denne bog er det heldigvis lykkedes at fastholde Schladers oeuvre, hvad han absolut fortjener.

Barbro Haar & Gunnar Jakobsen

The Della Robbia Pottery, Birkenhead. 1894-1906. By Peter Hyland. Antique Collectors' Club. [Website: www.accdistribution.com/uk], Woodbridge 2013. 230 s. ill. litt. index. ib. 45 £.

I det 19. århundrede herskede der i europæiske museums- og samlerkredse en stor interesse for italiensk keramik fra renæssancen, især den tinglaserede vare, majolikaen. Dette fænomen kan i dag ses afspejlet i meget fyldige majolikasamlinger bl.a. i museer i Berlin og London, mens samlerinteressen aldrig for alvor slog igennem i Danmark på samme niveau. En undtagelse er dog Designmuseum Danmarks (tidl. Kunstindustrimuseets) repræsentation af majolika.

Interessen for majolikaen var ikke blot begrundet i en interesse for keramikken selv, men i en beundring for den italienske renæssancekultur generelt og den form for åndsliv, civilisation og levevis, den repræsenterede. Den fandt man i høj grad afspejlet i majolikaen, som både fascinerede ved sin ornamentale rigdom, og fordi man på majolikakeramik fandt historiske, mytologiske eller religiøse figurscener beslægtet med tidens malerkunst. Man kunne således se ekkoer af værker af berømte og beundrede kunstnere som Leonardo eller Raphael afspejlet i kunsthåndværket.

Især i England blev det ikke ved beundringen for renæssancens majolika. Fascinationen ledte til, at en række producenter begyndte at fremstille majolika, i begyndelsen tæt på forbillederne, senere med større kunstnerisk selvstændighed. En af disse producenter var firmaet *The Della Robbia Pottery limited* i Birkenhead nær Liverpool, der eksisterede fra 1894 til 1906.

Nu er den endelige monografi om dette værksteds historie, tilknyttede kunstnere og produktion udkommet. På trods af bogens store format og mange sider er den let at orientere sig i og opdelt i korte velskrevne kapitler, der kan læses stykvis. Bogen er godt tilrettelagt med en virkelig smuk billedside, både af historiske fotografier og nyoptagelser af værkerne, som på bedste vis illustrerer de enkelte kapitler. Der skrives levende og detaljeret med mange kildehenvisninger.

I de første kapitler beskrives forudsætningerne for fabrikens grundlæggelse, dens ejerforhold og historie, arbejdsgang og produktionens art. Derefter beskrives afsætningsforhold, bl.a. deltagelse i udstillinger og de involverede kunstnere. Til sidst følger lister over signaturer og mærker, appendix om varekataloger og ophørsudsalg.

Selve fabrikens navn Della Robbia afspejler straks renæssancetilknytningen, for Della Robbia familien var en kunstnerfamilie i Firenze, som fra begyndelsen af det 15. århundrede drev et højt specialiseret keramikværksted i byen. Det særlige ved Della Robbia produkterne var, at man primært arbejdede med skulptur: friskulptur og relieffer mm, der blev glaseret og farvesat i majolikaens karakteristiske stærke farver, hvor mørk blå, hvid, gul og grøn dominerer. Renæssancens Della Robbia arbejder omfatter således en stor produktion af arkitekturudsmykning. Blandt de mest berømte værker er de cirkulære relieffer på facaden af arkitekten Filippo Brunelleschis Hitebørnshospital i Firenze fra 1424. Fliseproduktion og arkitektonisk udsmykning blev også et af den engelske Della Robbia fabriks kendetegn helt fra starten, men dertil kom en stor produktion af dekorative arbejder til hjemmet især vaser, fade, skåle, kander, en prydkeramik med et distinkt særpræg.

Bogens indledende kapitler omhandler baggrunden for etableringen af Della Robbia virksomheden. Grundlæggeren var maleren Harold Rathbone (1858-1929), der kom fra en indflydelsesrig familie inden for handel, industri og politik i Liverpool. Familiens betydning i lokalområdet, Liverpools kulturelle miljø og Harold Rathbones uddannelse til maler i Liverpool, London og Paris samt hans beundring for Præraphæolitterne og elevtid hos Ford Madox Brown beskrives indgående. Han var stærkt inspireret af kunstteoretikeren John Ruskins tanker, Ruskin var en personlig

ven af familien. Ligeledes vedkendte han sig William Morris og Arts & Crafts bevægelsens principper om godt design. Disse tanker blev de bærende, da han i 1894 lagde malerkarrieren på hylden og startede Della Robbia værkstedet. Allerede fra 1878 havde han haft lejlighed til at se renæssancekunst i Italien, hvor hans første rejse gik bl.a. til Ravenna, Padua og Firenze.

Forfatteren skitserer udtømmende omstændighederne omkring etableringen af The Della Robbia Pottery limited, Rathbones samarbejde med skulptøren Conrad Dresler, firmaets økonomi og aktionærer, salgsmetoder med bl.a. annoncer i The Studio og salg i London, Paris og New York, firmaets omorganisering i 1900 og endelig fallit i 1906. Produktionen var en succes, men blev for dyr. Betydningen af placeringen i Birkenhead, bl.a. begrundet i let adgang til arbejdskraft, ønsket om at have en uddannelsesfunktion for personalet og de kvindelige keramikeres fremtrædende position i firmaet skitseres. Ligeledes gennemgås værkstedets indretning, materialeforsyning og den tekniske procedure: formstøbning af fliser og relieffer, opdrejning af krukker og kar og forklaring af, på hvilke punkter glasurteknikkerne adskiller sig fra renæssancens bl.a. ved øget brug af begitning i stedet for tinglasur og sgrafittoteknik.

Den skulpturelle udsmykning omfattede både bestillinger til kirker og verdslige bygninger på facader og indvendig, f.eks. altertavler og kirkeinventar eller fontæner i det offentlige rum. Kunsthåndværket bestod af individuelt formede vaser, fade etc. Karakteristisk er en ornamental stil med et stiliseret organisk præg i stærke farver, der både trækker på italienske og nær-orientalske forbilleder, men samtidig virker meget moderne. Værkstedets medarbejdere havde en udstrakt frihed til at arbejde efter individuelle ønsker.

Over næsten 100 sider biograferes mere end 70 af værkstedets designere, malere, drejere osv med særligt fokus på deres kunstneriske udvikling og det personlige særpræg. I velillustrerede afsnit af vekslende længde beskrives deres liv og karrierer, individuelle indsats og samarbejde, og man forstår nu for alvor, hvorfor Della Robbia værkstedets arbejder fremtræder med en særlig sprudlende energi i den ornamentale dekoration og livlige farveglæde.

Ulla Houkjær

Museumsinspektør ved Designmuseum Danmark, mag. art. og cand. mag.

Vessels of Influence. China and the Birth of Porcelain in Medieval and Early Modern Japan. By Nicole Coolidge Rousmaniere. Debates in Archaeology. Bristol Classical Press Bloomsbury [Website:

www.bloomsbury.com], London 2012. 192 s. ill. litt. noter. index. hf. 16,99 £.

I mængden af kostbare bøger om keramik i stort format og med et væld af strålende farvegengivelser syner denne lille bog med sine tætskrevne sider og 11 små sorte/hvide illustrationer ikke af meget, men den er absolut et nærmere studie værd.

Bogen er en tankevækkende debatbog, der rejser diskussion om en række problemstillinger, som hidtil ikke er beskrevet særlig grundigt i keramiklitteraturen. Den stiller bl.a. spørgsmålet om, hvorfor Japan var så sen til at producere porcelæn i forhold til Kina, til hvornår kinesisk porcelæn importeredes til Japan og hvad det betød, og hvorfor Vesten i nogen grad har været blinde for udviklingen i japansk porcelæn.

Bogen indgår som nr. 23 i en serie af debatbøger om arkæologi, *Duckworth debates in Archaeology*; men forfatteren, der er forskningsleder ved Sainsbury Institute for the Study of Japanese Arts and Cultures i Norwich, tilstræber at gå ud over den arkæologiske faglighed og i stedet nærme sig emnet fra en tværfaglig tilgang, hvor også kunst- og kulturhistorie spiller en rolle.

Teksten er skrevet i en kondenseret form, hvor en række debatter tages op og diskuteres med mange faktuelle detaljer og i et fagsprog, som kræver noget kendskab til østasiatisk keramik og japansk kunst og kultur for at give fuldt udbytte. Japanske fagtermer bruges og forklares. Dermed er bogen også en slags nøgle til faglitteratur om emnet, og der bringes en oversigt over de japanske institutioner og forskere, som arbejder med disse temaer. Nytteværdien øges med flere gode kort over keramikproduktionssteder, tidstavler for Kina, Korea og Japan, og et vokabular for japanske termer, en meget fyldig bibliografi og et grundigt noteapparat.

Bogen er opdelt i tre hovedkapitler. Det første ”Porcelain debates in Japan and the West”, omhandler den faglige forskningstradition for bl.a. klassificering og forståelse af japansk keramik i henholdsvis Vesten og Japan. Her kommer forfatteren bl.a. ind på den europæiske debat, som tog fart fra slutningen af det 19. århundrede eksemplificeret i diskussionen imellem den amerikanske arkæolog Edward Sylvester Morse og den britiske købmand James Lord Bowes. Debatten drejede sig om, hvad der skulle værdsættes mest: japansk stentøj eller japansk porcelæn. Denne debat fik efterfølgende stor betydning for, hvordan og hvad man samlede i vestlige museer og privatsamlinger.

Spørgsmålet uddybes i tredje hovedkapitel. Et andet vigtigt emne i dette kapitel er også beskrivelsen af, hvorledes europæerne oprindeligt mest fokuserede på

japansk eksportporcelæn, men var helt blinde for den japanske porcelænsproduktion til hjemmemarkedet. Her skelnes skarpt imellem japansk porcelæn for hjemmemarkedet, som indtil for nylig næsten har været ukendt uden for Japan og eksportporcelænet, som fra det 17. århundrede strømmede til Europa. Omvendt har fokus i japansk forskning og debat været på netop de lokale varer og en bedømmelse af disse i forhold til stentøjet. Afsnittet bringer nyttige oplysninger om, på hvilke institutioner i Japan fænomenet studeres, over tidsskrifter om emnet, monografier og førende forskere.

I andet hovedkapitel forsvinder den europæiske vinkel helt ud af fremstillingen. I stedet fokuseres på, hvorledes kinesisk kunst og kultur påvirkede Japan og hvordan, hvornår og ad hvilke kanaler, kinesisk keramik strømmede til landet. I Japan blev de kinesiske varer til eftertragtede luksusartikler hos den japanske overklasse, og de fik stor betydning for udviklingen af bl.a. teceremonien og de dermed forbundne traditioner.

Betydningen af japansk handelspolitik, ny teknologi, ceremonielle og åndelige begreber i forbindelse med brug af kinesisk keramik og udviklingen af japansk keramik med egen karakter i forskellige områder af øriget diskuteres. Enkelte objekter beskrives i dette afsnit for at anskueliggøre deres ceremonielle betydning. Der henvises til, hvorledes brugen af kinesisk keramik kan dokumenteres ikke bare fra arkæologiske udgravninger, men også via afbildninger på billedruller, dødsbooptegnelser etc. Også her opregnes vigtige forskningsinstitutioner og forskere på området.

Bogens tredje hovedafsnit ”The Genesis of Japanese Porcelain” beskriver netop udviklingen af japansk porcelæn og stentøj fra den første import af varer fra Kina og Korea til nutiden. Forfatteren sætter bl.a. spørgsmålstegn ved, hvor lukket Japan var over for omverdenen frem til det 19. århundrede og påviser en ivrig kontakt på kryds og tværs i Østasien. Hun oplister en række specialiserede typer japansk keramik ved deres rette japanske betegnelser og en særlig plads får beskrivelsen af karatsu keramik fra Hizen provinsen.

Bogen er som sagt skrevet i en meget fortættet sprog. Teksten er spækket med japanske udtryk, henvisninger og fagtermer, den er krævende læsning, men et godt udgangspunkt for enhver seriøs faglig beskæftigelse med japansk keramik, hvad enten man er samler, arkæolog, kunsthistoriker eller historiker.

Ulla Houkjær

Museumsinspektør ved Designmuseum Danmark, mag. art. og cand. mag.

Designer Zoos kunsthåndværkerpris 2014

*gik til
Gurli Elbækgaard*

Keramikerer Gurli Elbækgaard har i 2014 modtaget *Designer Zoos Kunsthåndværkerpris* på 10.000 kr. med begrundelsen:

"Gurli har, meget tro mod sig selv og sit håndværk arbejdet både med brugskeramik og med unika, siden hun blev færdiguddannet. Hun har holdt fast i sit eget udtryk og arbejdet vedholdende med sin kunstneriske udvikling.

Hun er på en måde en klassisk trænet keramikker, der ofte arbejder med udgangspunkt i drejeskiven, men som ikke kan lade være med at skubbe sine grænser for, hvad man kan med leret og glasuren. Det er denne kombination af det styrede, den tekniske kunnen, og det utæmmede, det, som man ikke kan kontrollere, der er hendes særlige styrke.

Det er denne holden fast i, og stadige forfinelse og udvikling af sit formsprog, der resulterer i at Elbækgaard modtager denne pris. Hun får også prisen, fordi hun har stor succes med kunsthåndværket. Lige nu er der bud efter hendes hånddrejede og håndmodellerede keramik. Gurli har, uden at søge det, ramt noget i tiden, og hendes ting kan ses mange steder. Hun er blevet "opdaget" af kokke og madskribenter, som kan se, at hun rammer lige ned i noget særligt i tiden. Hendes ting giver det særlige nordiske strejf af vild natur og enkelthed. Man kan bl.a. opleve hendes ting på restaurant Bagatelle i Norge og hos Tom Aikens i London."

Designer Zoo indstiftede i 2013 prisen, der skal hædre dansk kunsthåndværk, som fortsat produceres på eget værksted i Danmark. Prisen er på 10.000 kr og vil hvert år blive uddelt i jan/feb måned. Tanken bag prisen er, at anerkende og opmuntre de kunsthåndværkere/designere, der stadig sidder og arbejder på egne værksteder, og som bevidst ønsker at opretholde den høje standard og det hængjorte på deres produkter.

www.keramikkens-venner.dk

På www.keramikkens-venner.dk finder du foreningens vedtægter, oplysninger om dens bestyrelse samt ikke mindst oplysninger om kommende arrangementer, generalforsamling, generalforsamlingsreferat mv samt links på internettet til forskellige udstillingssteder i Danmark samt andre nyttige links.

Ceramic Context 2014 Keramikkiennalen på Bornholm arrangement under planlægning

Keramikkens venner er ved at planlægge en tur til åbningen af keramikkiennalen på Bornholm – *Ceramic Context 2014*, der åbner lørdag den 13. september 2014. Det omfattende biennaleprogram finder man på biennalens website: www.europeanceramiccontext.com.

Det vil blive en weekend-tur til Bornholm den 13. og 14. september med selvtransport og egen indkvartering. Programmet for turen vil fremkomme senere.

Værkstedskeramik købes

Keramik af Gutte Eriksen, Gertrud Vasegaard, Lisbeth Munch-Petersen og Christian Poulsen købes af privat samler. Jeg giver den bedste pris for gode værker. Henvendelse: Jens D. Bukh, email: jens.bukh@regionh.dk, tlf.: 22 62 28 13.

Medlemsarrangementer i Keramikkens Venner (fortsættes)

Arrangement:	Værkstedsbesøg hos keramikkerne Signe Schjøth og Lars Rank.
Dato og mødetidspunkt:	Lørdag den 10. maj 2014, kl.14.00-16.00.
Mødested:	Designer Zoo, Vesterbrogade 137, 1620 København V.
Arrangør:	Hans-Henrik Dyhr.
Deltagertal:	Maksimum 20 deltagere efter først til mølle-princippet. Medlemmer fortrinsret.
Pris:	50 kr per person. Betaling til kassereren senest samme dag som tilmeldingen.
Tilmelding:	Tilmelding til sekretæren er nødvendig og senest fredag den 2. maj 2014.
Website:	Lars Rank: www.LarsRank.dk . Signe Schjøth: www.signeschjoeth.com .

Medlemsarrangementer i Keramikvens Venner (fortsat)

Arrangement: *Besøg på Internationalt keramisk Center, Guldagergaard* i Skelskør, hvor direktør Mette Blum Marcher vise os rundt på værkstederne, udstilling og alt hvad der ellers måtte foregå på Guldagergaard lørdag d. 24. maj.
Derefter *værkstedbesøg hos keramikere Hans og Birgitte Börjeson* i Fulby ved Sorø.

Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 24. maj 2014 kl 10.00 på Guldagergaard, Heilmannsvej 31, 4230 Skelskør.
Adresse 2: kl. 14.00 hos Hans og Birgitte Börjeson, Fulby gamle skole, Dansbrovej 2, 4180 Sorø.
Arrangører: Erik Linnet og Hans-Henrik Dyhr.
Deltagertal: Maksimum 30 deltagere efter først til mølle-princippet. Medlemmer fortrinsret.
Pris: 50 kr per person. Betaling til kassereren senest samme dag som tilmeldingen.
Frokost: Frokosten intages på Guldagergaard. Husk at medbringe mad og drikkevarer.
Transport: Turen foregår ved selvtransport. Hvis du skulle have behov for transport, så oplys venligst dette ved tilmeldingen, så vil sekretæren forsøge at skaffe transport. Derfor hvis du er selvkørende, bedes du også oplyse, om du har du plads til en eller flere deltagere på turen.
Hvis man er interesseret i fælles bustransport, vil dette kunne arrangeres for en pris på 200 kr. pr. deltager, men det kræver, at der er mindst 30 tilmeldte, som er interesserede. Oplys derfor venligst også ved tilmeldingen, om man er interesseret i fælles transport.

Pris: 50 kr per person. Betaling til kassereren senest samme dag som tilmeldingen.

Tilmelding: **Tilmelding til sekretæren er nødvendig og senest fredag den 16. maj 2014.**

Websites: Internationalt keramisk Center - Guldagergaard: www.ceramic.dk.
Hans og Birgitte Börjeson: www.fulby.com.

Arrangement: *Værkstedbesøg hos keramikere Malene Müllertz og guldsmed Peder Musse.*

Dato og mødetidspunkt: Lørdag den 25. oktober 2014, kl.14.00-16.00.
Mødested: Frederiksberg allé 19 B, 1820 Frederiksberg C.
Arrangør: Hans-Henrik Dyhr.
Deltagertal: Maksimum 25 deltagere efter først til mølle-princippet. Medlemmer fortrinsret.
Pris: 50 kr per person. Betaling til kassereren senest samme dag som tilmeldingen.

Tilmelding: Tilmelding til sekretæren er nødvendig og senest fredag den 17. oktober 2014.

Websites: www.malenemüllertz.dk og www.pedermusse.dk.

Bestyrelse:

Hans-Henrik Dyhr, formand
Erik Linnet, næstformand
Anne Rosengaard Jørgensen,
sekretær
Birte Mathisen, kasserer
Gunnar Jakobsen
Turi Heisselberg Pedersen,
suppleant
Mariko Wada, suppleant

Formand:

Hans-Henrik Dyhr
Billensteinsvej 33
7120 Vejle Øst
Tlf 75 81 40 80

Sekretær:

Anne Rosengaard Jørgensen
Ved Stampedammen 31
2970 Hørsholm
Tlf.: 45 86 86 09
E-mail: anne.knud@post.tele.dk

Kasserer:

Birte Mathisen
Parcelvej 104 B
2830 Virum
Tlf.: 35 43 55 75
E-mail: birte.mathisen@mail.dk
Bank: Danske Bank reg nr 1551
kontonr.: 9 46 17 87

www.keramikvens-venner.dk

"keramiske noter" udgives af
"Keramikvens Venner" og
udkommer to gange årligt,
henholdsvis medio marts og
primo september.

ISSN 1603-0664

Redaktør af "keramiske noter
39/2014" er **Gunnar Jakobsen**
med tak til de, der har leveret
stof til dette nummer samt til
Barbro Haar og Hans-Henrik
Dyhr for gode kommentarer.
Redaktionen afsluttet 04/04/14.
© Gunnar Jakobsen
